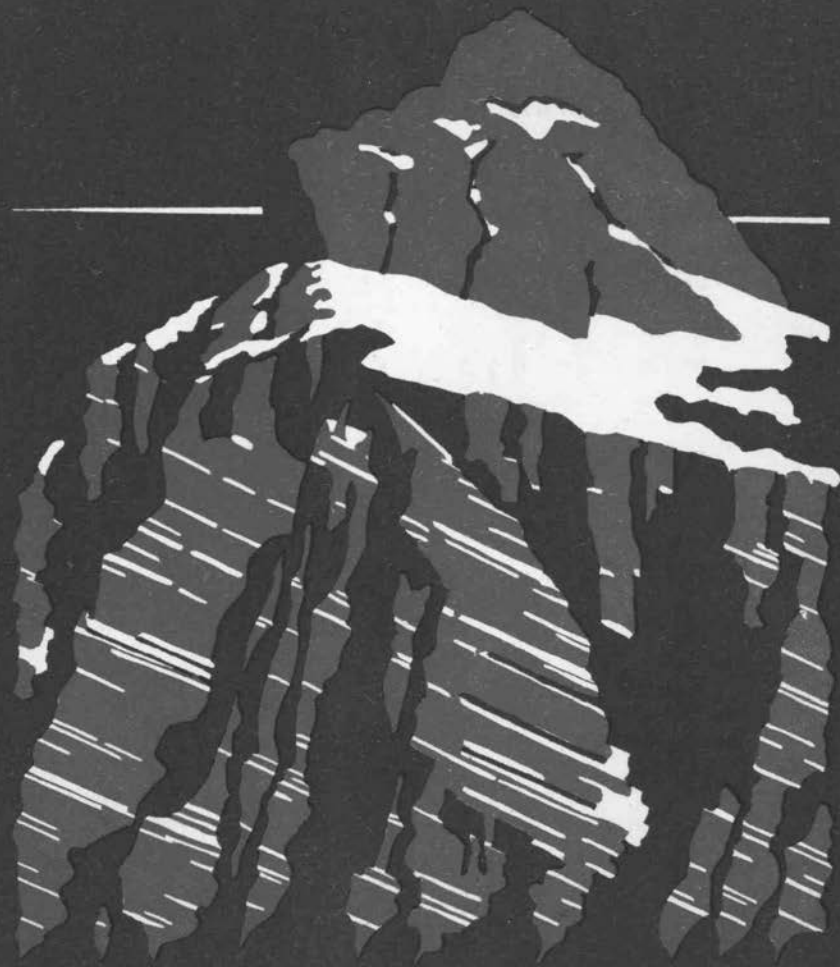

Postnina plačana v gotovini

DROFENIK

PLANINSKI VESTNIK

LETO 1934 * ŠTEV. 9

Use tiskovine

Vam dobavlja lično in
po zmernih cenah

Tiskarna Merkur d. d.
Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23

Lastna založba: Službeni list kraljevske banske uprave Dravske banovine,
Trgovski list, Zbirka zakonov in uredb, Mala knjižnica itd.

Zahtevajte seznam!

Planinci!

Pri sportu v planinah

se obvarujete solčnih opeklin na ledenikih in v snegu, če nadrgnete temeljito vsa svetlobi in zraku izpostavljena mesta Vašega telesa še pred nastopom ture z

NIVEA-CREME ali OLJE

in če to med izletom po potrebi ponovite. Na ta način ščitite obnem Vašo kožo pred neugodnimi, vremenskimi vplivi, da ne postane raskava in da ne poka. Pridobite si pa prekrasno brončasto polt, s katero se tako radi vrnete z zimskega

sporta domov. Ni drugih sredstev za nego kože, ki bi vsebovala koži sorodni eucerit in zagadatelj se Nivea-Creme in Nivea-Olje ne dajo nadomestiti.

Nivea-Creme: Din 5.50 do 24.—, Nivea-olje: Din 27.—, 38.—

Jugosl. P. Beiersdorf & Co. d. z o. z.
Maribor

Dobi se v vsaki drogeriji ali lekarni

Šatore — nahrptnjače, poljske krevete, vreče za spavanje

Vrtne suncobrane

Vrtno pokućstvo

proizvodi

Jugotekstil d. d., Osijek

Posečajte

*planinske kočje SPD
v jesenskem času!*

Sijajni uspehi z

Agfa aparati
Agfa Isochrom in Super-
pan film
Agfa Lupex za Vaše kopije
Agfa Brovira za Vaše po-
večave

Foto
Materijalom

Previden turist vzame za okrepitev in osvežitev s seboj vedno steklenico **Rogaške slatine**, ki je izredno izdatna in okusna. Že en sam požirek **Rogaške slatine**, ki je najjačja od vseh poznanih slatin, mu zadošča, da si prežene žejo.

KUBANY-JEV MATE ČAJ

hrani ter krepča živee in mišice. Telo postane odporno in z lahkoto premaga vse napore. Kdor ga redno pije, se mu ni bati ne gihita ne revme. — Dobi se v vseh lekarnah v originalnih zavojih po Din 15⁻, ali pri zastopstvu:

Lekarna Mr. Milivoj Leustek, Ljubljana, Resljeva cesta 4, ako pošljete vnaprej Din 15⁻ — športniki, turisti, lovci, nogometaši: pijte ga redno!

*Plačajte
dolžno
naročnino!*

POTNIK IN DRUG

d. z o. z.

Ljubljana, Metelkova ulica 13

priporoča svoje priznано dobre, naravne sadne soke:

malinovec, limonado, orangeado
ter svoje prvovrstne marmelade

Dr. PIRČEVA SLADNA KAVA

je pridelek domačih poljan, uspeh domače industrije, osvežujoča, krepljiva in hladilna pijača. —

Planinci, tudi Vam jo priporočamo!

Velepražarna kave in
tovarna hranil

»PROJA« d. z o. z.

Ljubljana, Aškerčeva 3

Vsebina 9. šte.: Dr. Jos. C. Oblak, Naše Haloze in Ravna Gora (str. 257). — Dr. H. Tuma, Beneška Slovenija (str. 264). — Lipovšek Marijan, Čez Durmitor na morje (str. 270). — Obzor in društvene vesti: Dve šestdesetletnici (str. 282); Kongres Zveze planinskih društev kraljevine Jugoslavije (str. 286); Slika dr. Mihe Tuška (str. 286); Tovarišu Zanetu v spomin (str. 287); Nesreče (str. 287); Iz planinske kronike (str. 288); Club Alpino Italiano (str. 288); Deutscher und österr. Alpenverein (str. 288); Naturfreunde (str. 288).

»PLANINSKI VESTNIK« izhaja 12 krat na leto in stane v tuzemstvu za vse leto 40 Din, za inozemstvo 60 Din. — Naroča, plačuje, reklamira se pri odboru Slovenskega Planinskega Društva v Ljubljani. — Rokopisi, sploh spisi in poročila za natis se pošiljajo na naslov: Dr. Josip Tomišek v Mariboru. Za vsebino spisov so odgovorni avtorji.

Odgovorni urednik: dr. Arnošt Brilej, Ljubljana; izdajatelj: Slovensko Planinsko Društvo v Ljubljani. Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani (njen predstavnik K. Čeč).

Goko-patent

Univerzalna pelerina-šotor!

Pelerina in šotor vse obenem, teža 1,25 kg,
nepremočljivo, posuši se že v 15 minutah
in poceni je!

Oglejte si ta domači patent pri tvrdki

Drago Gorup & Co.

Ljubljana, Miklošičeva cesta 16/I.

Ravna Gora

Dr. Jos. C. Oblak:

Naše Haloze in Ravna Gora

(Konec.)

II.

Če se voziš preko širnega Ptujskega polja, vidiš za nazobčano rajdo vinorodnega Haloškega brdovja v ozadju neko čudno, dolgo gorsko konturo s tako ravno temensko linijo, kakor da si postavil ravnilo na rob; prav ta navidezna enoličnost zbuja tvojo pozornost. Nekam v samoto ob stran, izven vrste postavljen se ti vidi v obzorju ta svojski, nevsakdanji, po dolgem na rob postavljeni pravokotnik; na tem poraslem gorskem grebenu skoraj razločiš majhno, samotno, med redkim drevjem se skrivajočo cerkvico.

Edino ta cerkev ti kaže, da ta samotna, čudna gora — R a v n a G o r a — tam v ozadju ni tako zapuščena, kakor bi ti dal misliti njen odločeni položaj. Za to monotono podobo se temni s svojimi krivuljami v nebo zarisana gozdnata stena Ivanščice in to dela Ravno Goro pred njo še samotnejšo in resnejšo. Ako je kdaj nomen — omen, velja to za Ravno Goro, pa le od njenega videza od daleč. Kako je v resnici s to »ravnostjo«, se bo videlo, ko se ji približaš. Krstili so jo dolinci po videzu iz dalje, opazujoč jo iz doline, kakor so poimenovali razne druge naše bolj ali manj »ravne« Ravnike, n. pr. pri Sv. Katarini, na Bloški planoti itd.

Ravna Gora namreč ni ravna niti po svojem grebenu niti ni ta greben in njen masiv v ravni, premi črti. Kajti Ravna Gora ima ne navadno linijo: njen greben tvori skoraj zaključen krog, ima obliko

podkve z razmeroma ozko odprtino na južno stran, v sredi pa značilno imenovano dolino Medgoro, ki ima, z roba grebena gledana, videz pravega vulkanskega žrela. S Ptujskega polja vidimo njen severni in zahodni lok kot popolno ravno črto, sicer redko porasli greben pa kot povse gladek in raven. Tako nekako izgleda iz dalje Romanja Planina v ozadju Sarajeva, ki od blizu tudi ni preveč ravna. Neposredno v ozadju vzhodnih Haloz stoji kot njih prava planinska straža; ona je gorski svet zase, po široki dolini Bednje odločen od glavne gorske proge Boč-Ivanščica-Kalnik, prav svojska gora, kakor je, seveda v večjih dimenzijah, slovenski Ojstre (Obir) napram verigi Karavank in Savinjskim Planinam. Torej v vsakem oziru svojska gora! Ko sem jo uzrl na svojem planinskem potu skozi hrvatsko Zagorje od Ivanščice po grebenih do pod Boča,* sem ji obljubil svoj poset.

Od takozvane Velike Pečine na severni strani tega kroga preko vrha Treh Kraljev v krožnem loku njenega severnega grebena tja do Babice na južnem delu tega loka je ta zanimiva gorska gmota kakor odsekana; krasijo pa njeno podnožje vseokoli podgorski vinogradi, segajoči visoko gori v njeno pobočje. A to pobočje se tik pod robom izpremeni v divje razorano, strmo, ponekod skoraj navpično skalnato reber z najrazličnejšimi tvorbami turncev in malih špiikov; tako ima v najgornjem delu videz umetno obzidane, prirodne trdnjave. Vinogradi leže kakor pod trdnjavskim zidom. Nekaj podobnega, toda le v manjšem obsegu, sem našel le še v pokrajini naše Planine nad Sevnico od jurkloštrske strani in pa z vrha Sv. Križa nad njo. To daje Ravni Gori kar alpinski značaj; ko se dvigneš iz vinogradov proti temu skalnatemu zidu pod robom, imaš točke, kakor kje v gorenjskih planinah; ta značaj obdrži tudi vrh njenega širjega, valovitega, kraškemu svetu nalikujočega grebena, kjer stopi v ospredje in te zajame prelepi, proti vrhu razredčeni mešani gozd. Ta gozd sili na greben iz črnega dna Medgorske doline, ki zazeva pred teboj, kakor da si stopil na rob visokega vulkanskega žrela. Kar nič se ti ne zdi, da si samo okoli 700 m nad morjem; videz ti jih kaže najmanj še enkrat toliko.

Spričo teh svojih form ima Ravna Gora, dasi ima v bližnji soseščini skoraj 400 m višjo Ivanščico in ne dosti nižjo Strahinščico, veliko prednost pred njima. Še visoki Boč, naš »vzhodni Triglav«, ji ni kos, kar se tiče »planinskih« posebnosti, razen morda s svojo strmino od poljčanske strani, niti ne od blizu gledan »Slatinski Matterhorn«. Zato je Ravna Gora gora bodočnosti v hrvatskem Zagorju in je kot planinska straža naših Haloz tudi — naša. Ako dobimo boljše avtobusno zvezo s Ptujem, ki je spričo tega nad vse nujno potrebna, je vprašljivo, ali ne bo na njej skoraj več slovenskih ko hrvatskih planincev. Kajti ta prečudna, v obliko podkve zveržena gorska gmota ima z vsem svojim, skoraj bi dejal, velegorskim ovojem posebno privlačno silo, kakor jo imajo naše tihe Haloze s svojo intimno, resno prirodnostjo.

* Glej »Plan. Vestnik« 1928 spis »Od Ivanščice do Boča«. Ta moj spis je nekak dodatek k slikam »Iz neznanega Slovenskega Štajerja«, tudi naše Haloze z Ravno Goro vred so njegov »neznani« del.

Poseben čar daje Ravni Gori in celi Bednjanski dolini pod njo prenovljeni Draškovičev starinski grad Trakoščan, ki je tudi v prenovljenem stanju eden najlepših in najzanimivejših gradov v naši državi. Edinstvena stavba je to, znamenitost zase, s položajem kakega srednjeveškega viteškega gradu; z dalekovidnim štirioglatim stolpom v sredi ima danes bolj videz cerkve ali samostana. Ravno Goro opasuje na tej strani v polkrogu razmeroma široka dolina potoka Bednje, kakor jo na vzhodni strani ožja dolina Žarovnice. Tik za stožcem, na katerem počiva grad, je skrit ozek vhod, skozi katerega prihaja potok Bednja iz stranske doline, izpremenjene v svojem spodnjem koncu v dolgo vijugasto jezero. To jezero — bolj ribnik nenavadno velikega obsega — z mnogimi zajedami, pravi jezerski labirint, se skriva za gradom in ga iz doline ni prav nič videti, tudi ne z Ravne Gore: v vijugasti soteski je, ki se šele v ozadju razširi v deloma močvirnato ravnico z bujnimi travniki, vso obrobjeno s črnim pasom stoletnih Maceljskih gozdov.

Raz oster vršič, ki je postavljen pred ozki vhod v stransko dolino, drzno gleda daleč vidna, dominujoča, svetla stavba Trakoščanskega gradu. Da ni tega vršiča in gradu, bi komaj opazili vhod v to stransko dolino z jezerom, ki je v toliko umetno povečano, da je rečica Bednja ob izstopu iz te zožene doline zajezena. Ob tem jezeru se diskretno skriva graščinska žaga v zelenju in ne kvari pokrajinske romantike; celo povišuje jo. Skala, na kateri stoji, ni trda nego razmeroma mehkejši peščenec; od starega gradu morda res ni več kakor ta peščenško-skalni podstavek; kajti od leta 1850, ko ga je obnovil podmaršal Djuro Drašković v gotskem stilu in mu v sredi iznad strehe dvignil štirioglati stolp bolj ali manj v slogu, je doživel marsikako izpremembo. A tudi pred 15. vekom, ko se imenuje prvokrat, je stala tu že trdnjava. Svoječas je bila v posesti Celjskih grofov, katerim jo je podaril z vso Zagorsko županijo kralj Sigismund, pozneje v lasti Jana Vitovca, Ivana Korvina in končno Djulaja, dokler ga ni 1566 Maksimilijan II. poklonil z gradom Klenovnikom onstran Ravne Gore rodbini zagrebškega škofa in bana Djura Draškovića, ki je dobila ime baronov Trakoščanskih. Iz te rodbine izvirajo slavni hrvatski možje, hrabri vojščaki pa tudi borci na kulturnem polju. Draškovići so pobegli za Maksimilijana iz Bosne v Dalmacijo, odkoder so jih prepodili Turki; so torej pristne slovanske krvi. Ivan Drašković je bil v Požunu (Bratislavi) l. 1646 izbran za ogrskega palatina z naslovom »Defensor Croatiae« in je dobil posestva tudi na Ogrskem. Postali so grofje. Sedanji potomec prebiva izmenoma na Ogrskem in v Trakoščanu. Julija Draškovičeva je bila nadarjena slikarica, njene slike v gradu zbuja jo še danes občudovanje. Poleg znamenite stare knjižnice, dragocenih slik in orožarne je pa morda najlepše — staro pohištvo neprecenljive vrednosti v nešteti sobah, namenjenih grofovim gostom. Za razgledovanje vsega tega bogastva bi rabil več dni.

Ne najkrajša, a izredno mična in polna izprememb je pot na Ravno Goro baš iz Trakoščana. Vzdrž zapadnega, trdnjavi sličnega grebenskega loka Ravne Gore se poteguje pred njenim masivom kot

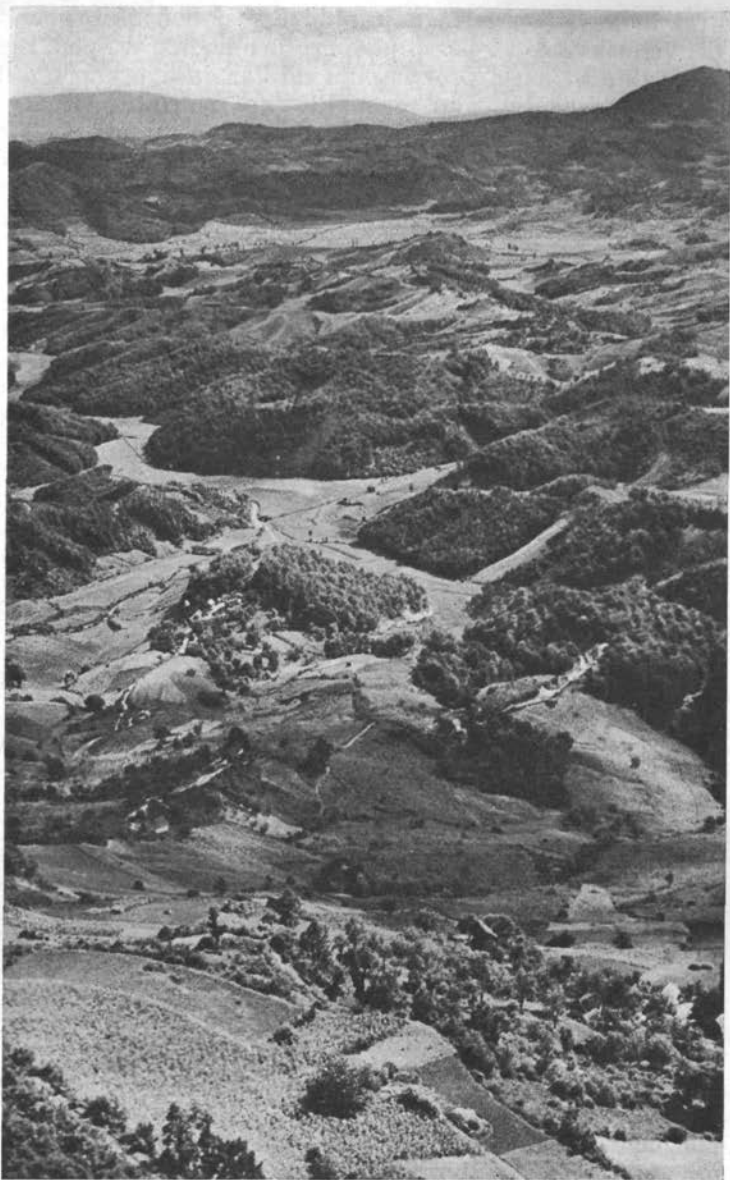
nekak obrambni pas nizek, gozdnat, vzporedno tekoč greben, po katerem vodi iz doline pod Trakoščanom nekoliko daljša, a krasna izprehodna gozdna pot med kostanji in bukvami na nizko usedo, ki veže ta odrastek z osrednjim stožerjem Ravne Gore.

Kako me je spominjala ta prijetna pot na ono preko Straže na Rašico nad Ljubljano! Dà, skoraj isti položaj: v nekoliko krajšo dolino Črnuškega potoka bi posejal toliko hiš, kolikor jih je tam v Podgorju, pa bi imel v malem sliko Ravne Gore in njenega Podgorja; še Rašica s svojim strmim skalnatim pobočjem ji nekoliko nalikuje. — Seveda je Ravna Gora s svojim trdnjavskega zidom ob robu vse slikovitejša in izrazitejša skalnata tvorba; saj ponekod nalikuje skalnatim likom Iškega Vintgarja, zlasti takozvana Velika Pečina.

Kakor v medtrdnjavski jarek je posejano v globel med ta gozdnati grebenček in skalnato gmoto Ravne Gore tiho, veselo Podgorje z nešteti hišicami in seli (Meljan, Prebukovje i. dr.). Tako gosto so posejana naselja, da tvorijo eno samo dolgo rajdo po celi razmerno dolgi in široki usedi. Nekaj teh podgorskih hišic sili visoko gori k trdnjavskega zidu Ravne Gore. To daje življenje tej sicer tako tiho resni, skoraj v tajinstvenost zaviti »gori«, o kateri ne veš, ali je rob ugaslega vulkana, ali slučajno od nepreračunljivih prirodnih sil v tajinstveno formo izoblikovana gorska masa. Iznad roba njenega zidu tik pod najvišjo točko proti severu pomaknjena čepi stara siva cerkva Sv. Treh Kraljev kakor plaha pastirčica, skromna, kakor da bi se bala zbuhati pozornost in motiti mirno ravnogorsko obeležje... Ne daleč pod to tiho najvišjo točko, pomaknjeno diskretno v stran, toda v smeli legi in postavi, se krepko odraža od svoje okolice sicer lepi, ponosni planinski dom, ki ga je tako lepo videti izpod Trakoščana gori na robu: Filičev Dom Hrvatskega Planinarskega Društva, ukajoč v mirno, dosihmal deviško nedotaknjeno okolico. S tem je tudi Ravno Goro zajel val neizbežnega turizma. Bodi otvorjena mirna Ravna Gora vsem ljudem, ki so dobre volje; vpoštevajo pa naj tvojo tiho zasanjenost! To bi hotel podčrtati. Kakor sem z veseljem zagledal to lepo stavbo gori na robu, zares lepo, tako mi je kanila za hip v srce grenka misel, da je z njim zadobila udarec najvišja, najdragocenejša lepota te gore: njena dozdanja globoka, tiha samotnost! Pa je še skritih kotov v tej gori, ki je obsežna in velika; vse tihe lepote iz te neizčrpno samotne gore ni mogoče nikomur in nikdar pregnati. Zato le pridi življenje v en del te gore — in z njim — last not least — nekaj blagostanja njenim skromnim prebivalcem na tej do zdaj tako malo znani gori, ki se mi zdi kakor nekakšna v prirodi sami utelešena hrvatsko-slovenska zajednica! Vredna ga je radi — Hrvatskega Zagorja, ki ni videti od nikjer tako mično, in radi — naših slovenskih, edinstvenih Haloz!

Dasi ima greben komaj 700 m višine, je vendar do njega iz doline iz navadnih izhodišč (Trakoščana, Bednje in Lepoglave) razmerno daleč: 2—3 ure. Najlepši in najkrajši je dohod od slovenske (t. j. ptujske) strani od Jazbinca, kakih 7 km severno od Trakoščana. Poset od mariborsko-ptujske strani je še pičel; res je cestna zveza do podnožja neugodna. Avto vozi iz Ptujja preko Št. Vida ob izlivu

Pogled s kočē na Ravni Gori

Dravinje v Dravo in naprej v dolino haloške rečice Tajne do Spodnjega Leskovca v Halozah; ne gre pa naprej preko nizkega sedla Cvetlinskega onstran naših Haloz v Bednjansko-Trakoščansko dolino potoka Stražnika na hrvatski strani do sela Jazbinca. Ta vas leži tik pod najslikovitejšim robom Ravne Gore (takozvane »Velike Pe-

čine«). Od tu je najkrajši in najzanimivejši dohod na greben Ravne Gore; pri višinski razliki 430 m je dobro uro hoda. Od Spod. Leskovca po dolini Tajne in dalje preko sedla do Jazbinca preko Cvetlina je samo ca. 7 km razdalje; ako bi se Ptujčani potrudili, da se za teh 7 km podaljša avtobusna proga Ptuj—Leskovec, bi bil otvorjen slovenskim turistom vse Dravske doline nov, krasen gorski predel. — Jesenski izlet na Ravno Goro med zorečimi haloškimi vinogradi je nepopisno lep. Da bi se na slovenski strani Ravne Gore postavila kočica, je dobra zamisel; za daljše bivanje pa ne najdeš zlepa idealnejšega, prahu in šundru odtegnjenega gorskega zatišja, kakor je Ravna Gora. Ondotne vasi nas po svojih izredno lepih, velikih hišah spominjajo na naše najlepše vasi v Dravinjski dolini od Konjic doli. Mesti Ptuj in Varaždin gledata skoraj v enaki razdalji od Ravne Gore iz široke Dravske ravnine, vsako od svoje strani k nji. Zbog svojega izrednega položaja je ta gora ravno tako del Ptujске kakor Varaždinske okolice.

Mnogo potujem po svetu; zato mnogo vidim in sem torej, kar se tiče prirodnih zanimivosti, precej razvjen; a Ravna Gora mi ostane svetla točka v mojih popotnih spominih. Zato mi lahko verjamete, da je nekaj na nji.

Kako prideš do podnožja Ravne Gore, to je vprašanje. Po cesti! In to je — za planinca — groza! Varaždincem je lahko, ko imajo železnico do Lepoglave, Zagrebčani pa tudi direktni avtobus do tja. Toda za nas?

Ko si v njenem podnožju, ni težko priti do njenega roba od te ali one strani. Višji rob Ravnogorskega kraterja je zapadni in severni lok, to je do malega, rekel bi, slovenska stran njenega kroga, obrnjena proti Maclju in slovenskim Halozam; nekoliko nižji pa je vzhodni del, obrnjen proti Varaždinski (Klenoviški) strani, ki za turiste komaj pride v poštev. Okoli in okoli Ravne Gore po obeh dolinah (potoka Stražnika in Bednje na zapadni strani, a Žarovnice na vzhodni) se vije lepa bela cesta. Obe sta med seboj zvezani po nizkem, komaj opaznem sedlu med Jazbincem in Donjo Višnjico, ki tvori razvodnico med obema Ravno Goro obkrožujočima potokoma in dolinama. Proti Lepoglavski, to je južni strani, je krog Ravnogorske gmote odprt. Proti tej smeri splahnevata tudi oba konca njenega grebena v ono prijazno, tako pristno zagorsko, vinorodno, slovenskim vinskim goriscam sorodno gričevje. Le-to se približuje, ločeno po dolini Bednje, temni mogočni kulisj Ivanščice, ki s svojo sosedo istega značaja, z nič manj impozantno Strahinščico, pomaknjeno na zapad v soseščino mrkega, nekaj nižjega Maclja, zapira vse južno, južnovzhodno in južno-zapadno obzorje: krasna slika menda najlepšega dela hrvatskega Zagorja! Pravzaprav je to čisto svoj, samostojen predel. Pravo hrvatsko Zagorje leži onstran Ivanščice in Strahinščice in Krapine.

Vseokoli pa se v obeh krožnih dolinah pod Ravno Goro belé lepe vasi z velikimi, čistimi hišami, kakršne v hrvatskih selih sicer niso običajne. Najvidnejša v zoženi, a še odprti dolini kakih 7 km pod Trakoščanom se beli Bednja z gradom; ne daleč od nje v odprti

dolini pa Lepoglava z ogromno stavbo kaznilnice: to sta glavni izhodišči za Ravno Goro. Lepoglava je potisnjena v dolino potoka Bednje v podnožje Ivanščice, a še bolj nabreg Ivanščice mesto Ivanec, glavno izhodišče za Ivanščico, ki nosi po njem tudi svoje ime. V to ravan se izlije iz Ravne Gore medgorski potok, v tej odprtini pa leži mična medgorska vas Kamenica. Le po ozkem nizkem gorskem pramenu ločena, se odpre in izlije v to ravan tudi Ravno Goro obkrožujoča samotna vzhodna dolina Žarovnice, v kateri samuje od Višnjice doli le tuintam kaka borna hišica. Tudi preko Kamenice drži v okrilje Ravne Gore nekoliko daljša pot za one, ki nočejo iz Lepoglave do Bednje. Varaždinci, ki imajo čas in se ne boje nekoliko daljšega pota preko predhribja, jo urežejo tudi preko gradu Klenovnika, ki leži v tem predhribju. Je to znano zdravilišče, ki pomenja za Hrvatsko Zagorje to, kar za nas Golnik; ako hočejo doseči Filičev dom na zahodnem robu, morajo pač prehoditi ves vzhodni in severni njen lok, ali pa se spustiti v medgorski »krater« ter iz njega polesti navzgor na zahodni rob. Seveda je taka pot le za domačina, ki ima več časa na razpolago in nima daleč domov. Zagrebčane pripelje vsak dan direktn avtobus do Lepoglave in imajo s tem najlepšo zvezo. Za Štajerce, zlasti Ptujčane, ki jim ne prija razmeroma dolga železniška krožna vožnja na Varaždin in odtod v Bednjansko dolino, je odločitev lahka: preko Haloz v gorenji konec zahodne krožne doline ob Ravni Gori preko Št. Vida in Leskovca v Jazbinec, odkoder je najkrajša, najlepša in najbolj planinska pot preko slikovite Velike Pečine na »slovensko stran« Ravne Gore, naravnost k stari Kapeli (kota 673), t. j. k stari podrti cerkvi, ki je služila prej kot turistovsko zavetišče. Za Kranjce in druge ni dosti izbire: ali preko Ptuja ali pa s postaje Gjurmanci med Krapino in Rogatcem; v vsakem slučaju je več ko preveč bridke vožnje po železnici. Pa je Ravna Gora tudi te žrtve vredna. S postaje Gjurmanci te vodi pot preko Jesenja v docela gorskem okrožju po neravni široki usedi med temnim Macljem in bolj ali manj »strahotno« Strahinščico precej istega značaja na Trakošćansko stran v dolino Bednje. Pa je ta samotna pot toli vabljiva, ker te vodi preko tako zanimivih točk, da misliš, da si kje visoko v Gorenjskih ali Savinjskih Planinah. Lahko se izogneš na potu Gorenjemu Jesenju, ki je najvišja, prava planinska vas v tem predelu. Toda se izplača povzpeti se k cerkvi nad vasjo, da se razgledaš po velikem delu enega najbolj skritih in najslikovitejših predelov našega kakor hrvaško - kajkavskega Zagorja. V enem dnevu se poset Ravne Gore za nas oddaljenejše seveda ne da rešiti; zato je tu Filičev Dom z udobnimi prenočišči.

Razgled z Ravne Gore je obsežen: Ptuj onstran Haloz v področju Slovenskih Goric, kakor na dlani, vsa rajda Slovenskih Goric, Ptujsko polje tja do Maribora, v ozadju Pohorje in še dalje naše Alpe, pred njimi v naši bližini Boč in Donačka gora, ki rine v našo bližino, temni Macelj, pod njim v dolini Trakošćan, a izza njihovih vijugastih hrbtov se kažejo obrisi ostalih Zagorskih gorskih grebenov in gričev, zarezava Sotelske doline in v ozadju naša Sveta Gora z vso sveto svojo okolico od Veternika nad Kozjem tja do Pohorja, Lisce in do Kuma.

Tam nekje nad severnim Dravskim bregom, kjer Haloze iščejo zveze s svetom sestrskih Slovenskih Goric, se zasveti Ormož, še naprej proti vzhodu Središče. V nejasni dalji se izgubi ogromna rajda kakor v eno črto stisnjenih Slovenskih Goric, v solncu se kopajočih... Za Klenovnikom v Varaždinskem polju se skriva Varaždin, za njim v ravnini pa se zablise pas Drave: tam je »začetek« brezmejnosti v dalji; naše oko je preslabo, da bi v tej dalji še kaj razločilo. Od Varaždina proti severovzhodu se še medlo razloči nekaj kakor Čakovec, a dalje, dalje nejasna, komaj vidna črta, očitno zopet gorice: pozdravljena naša Slovenska Krajina — Prekmurje, dežela prosečih rok, k nebu se vijočih topolov!

Na skrajnem vzhodnem obzorju morda še razločiš črte našega zaslužjenega Snežnika — »Monte nevoso«. S kakimi mislimi? Z mislimi na našo okrnjeno slovensko domovino!

Ti sanjaš, kakor moreš sanjati le na najvišjih vrhovih, ki nam dostikrat ne nudijo niti pol tega kakor ponižna Ravna Gora. Ostani nam — »ravna« in — naša!

Dr. H. Tuma:

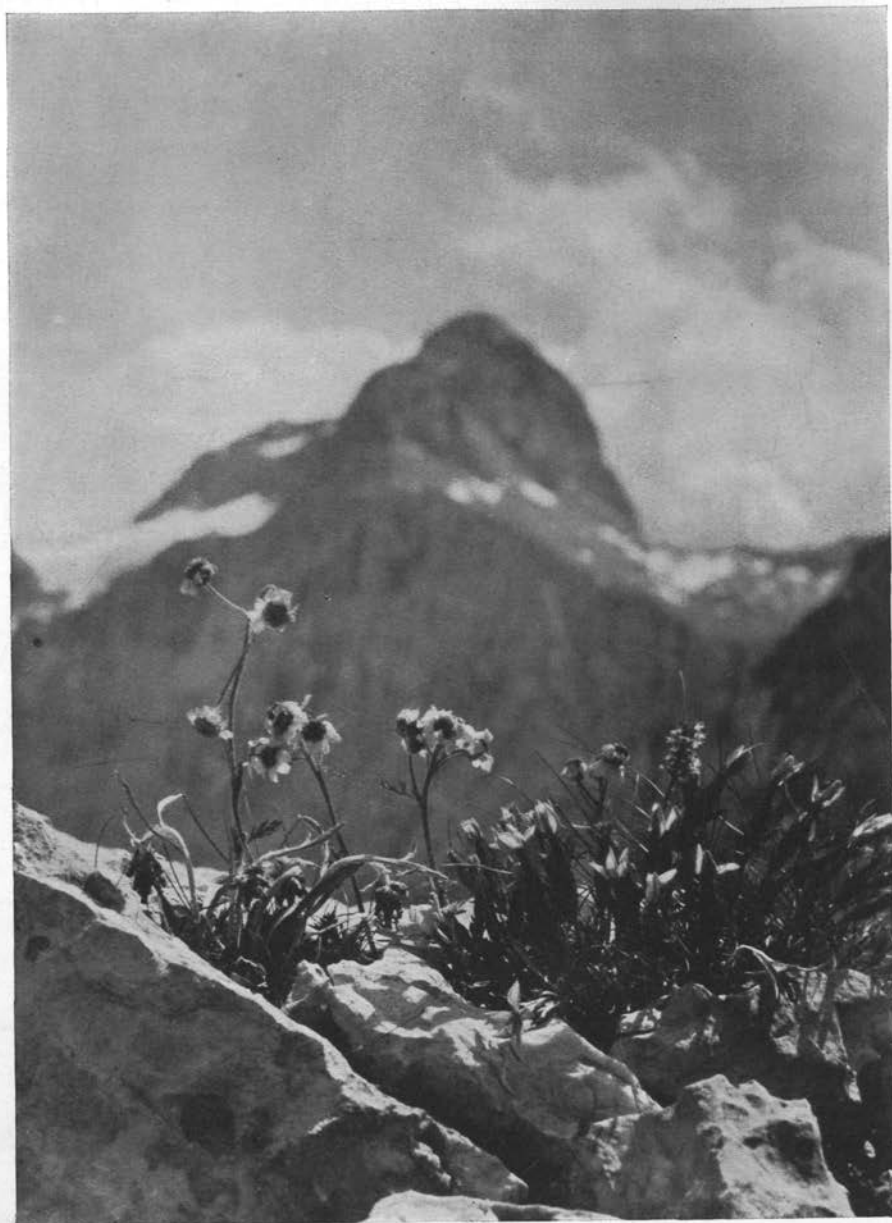
Beneška Slovenija

(Dalje.)

Vendar tudi Brijei zahajajo kot delavci v tujino, odkar je l. 1866 Italija zasedla Beneško Slovenijo. Od takrat naprej so javni davki tako narastli, da je revnejši del prebivalstva primoran pošiljati svoje sinove kot zidarje in težake v svet. Občina šteje zaradi tega na leto okoli 600 sezonskih emigrantov, večinoma iz sosesk. Brijei govore med seboj izključno domači dialekt; vsi moški, a tudi večina odraslih žensk znajo pa tudi furlanski. Pod občino Brda spadajo vasi Podbrdo (Cesaris), Mevkiči-Mikoti, Hrastje, »Na Vas« ali »Na Tèru« (Pradielis), Šimci, »Tam na ta Bieli« in »Za Vrhom«. Nekam odležna od srenje je soseska »Za Vrhom« (Villa Nuova) 671 m, ki šteje štiri sela: Dolina, Funtiči, »Za Jamo« in Ruše. V bližini teh vasi se nahaja največja špilja⁴ Beneške Slovenije; leži 616 m nad morjem in ima dva vhoda. Doslej je znana v 2 km dolžine, na dnu je ponikajoči se potok. Druga špilja se zove Globidnica pri vasi Ujont (laški Viganti), obe besedi neraztolmačeni.

Slovenščina v vseh navedenih vaseh dobro drži in je v izključni rabi doma; čudno pa je, da najvišje samotno ležeča soseska »Za Vrhom« sili v italijanščino. Dekle v Brdem, katero sem ogovoril, mi je prav zaničljivo opazilo: »Mi znamo laški, pa govorimo slovenski, tam gori pa ne znajo laški, a se silijo biti Italijani. Za Vrhom na pr. govore: ‚Porta mi la kantrega‘, slede potem slovenske besede, ker ne znajo laški naprej. Če človek česa ne zna, naj se nikar v to ne sili.«

⁴ Rabim za Grotte besedo špilja, ki velja tudi v hrvaščini; jama je splošno Grube.

Naš Triglav

Foto Cveto Svigelj

Njtoica

Po sebi se razume, da je bil moj prvi obisk holmu na Plesalici, odkoder se uživa lep pregled po Trski kotlini. Razgovarjal sem se z domačim župnikom, ki je sicer trd Italijan, a se je priučil slovenščini tako, da razume prebivalce. Drugače pa je z občinskim tajnikom, in to je značilno za razmere v Italiji sploh: majhen trebuhast človek, bivši advokat iz Sicilije. Domačini so mi pravili, da je prestal daljšo kazen zaradi prevare. Po prestani kazni pa so mu nakazali mesto tajnika v najlepši slovenski vasi! Po vnanjem obnašanju se je prilagodil domačim šegam, nosil je celo črne žametaste »scarpetti« z veliko bingljajočo črno petljo nad nartom — tako obutev namreč nosijo v Brdih popolnoma enako ženske in moški. Bil je prav zgovoren in vsiljiv možic, meni zoprn, ker sem precej zaslutil, da se mu predobro godi in da se peča z vsem mogočim.

Brijci, katere sem spoznal, so prijazni, obenem previdni. Vajeni so čuvati lastno besedo. Šele, ko so spoznali moje živo zanimanje za vse, kar je domačega, so postajali pristopnejši. V zadnjem času je občina zgradila veliko mlekarno z modernimi stroji. Tudi to je vzrok, da je ta največja vas začela zanemarjati planine ter drži živino v štalah. Planine so prepustili posameznim družinam. Nasprotno imajo Podbrdci sočne planine: »Tam za Topóu«, »Tam na Tace«, »Tazaoro« (izg. za Tam za goro). Brijska mlekarna predela dnevno mleko 700 krav. L. 1905, ko je bilo ekonomsko stanje Beneške Slovenije najboljše, so šteli v vsej občini 2000 krav; število je po vojni precej padlo. Molzejo le dvakrat na dan, zvečer in zjutraj. Z večernega mleka posnemajo smetano, posneto mleko in polnomastno zjutranje

pa gre v kotel. Mleko se pogreje na 30°, potem se vloži sirišče, nakar se toplina zviša na 40° ter se nastajajoča gruda »razbije« v prosnico; vendar na Brdih tega izraza več ne poznajo, marveč rabijo laški izraz »spurgo«. Imajo pa zato samostojne izraze, govoreč, ko se mleko pričinja skutiti, da »spadne« in napravi »gnezdo«, t. j. sirno grudo, katero dvignejo iz prosnice. Ostalo prosnico nanovo posnamejo. Skute ne delajo. Za besedo trnač rabijo mešavnik. Tudi izraza skutnik za sirni kotel ne poznajo in pravijo le »kótov«. — Kar ostane po posneti prosnici, porabijo za pičo. Sirar Peter Sinico je jako inteligenčen in izveden človek. Za prislugo ima same ženske, ki so vse svetlo, lično oblečene in čiste, kakor prisluga v bolnicah. Sinico mi je o sedanjem stanju med Beneškimi Slovenci mnogo novega povedal. Posebno Trsko Slovenijo dobro pozna, ker je na različnih krajih siraril. Bil je precej optimističen in je trdil, da govore slovenski med seboj celó še v Kuji (Coia Slava), Smrdeji, pri Bratinih (Frattini) v Ovšjem, v Podkrasju, v Mali Mažeriji, Potoku, Logu, Steli in Romandolu. Pod Ahten je navedel Gornji Črnel (Črneja) /in Porčinj (Porzús), pod Gorjane (Montenars) Breg, Škarbane in Flipán. Tudi Čižerija je po njegovem mnenju še večinoma slovenska in celo v Erbi naj bi še večina prebivalstva razumela oba jezika, le da se na javnem izogibljejo slovenščine. Po informaciji Sinica bi torej sklepal, da je narodnostni položaj nele v občini Brdo, ampak tudi nižje doli do pod Tarčent približno precej isti, kakor je bil pred vojno, le da ljudje bolj skrivajo slovensko govorico.

Viskorša, Monteaperto 633 do 496 m.

Viskorša pomeni drevo oskoruša ali oskorš, *Sorbus domestica*. Laška beseda pa ni prevod, marveč umetna beseda, ki morfológično odgovarja dobro, kajti pomeni »Odrpta gora«, kar velja za plano, svetlo pobočje Velikega Vrha, pa tudi za vas samo, ki je po obronku skoraj za 150 m višine na dolgo razpoložena. Dasi je Viskorša bližja vasi Brd, spada pod občino Platišče.

Po par dnevih prijetnega bivanja v Brdih in sprehajanja po lepi, sveži okolici sem odrinil zarana ob štirih zjutraj proti Mevkičem (t. j. prva vasica nad Brdom), ker sem hotel isti dan po slemenu Malega in Velikega Vrha ali čez Karnahto na Prédolino in Platišče ali pa skozi Viskoršo po debru Karnahte v Neme (Nimis). Vreme ni bilo kazno ter sem se odločil, da pojdem v Neme.

V Mevkičih sem dobil za vodnika nekega Jakoba Mizza. Je dober posestnik, kakor vsi v Mevkičih. Ima skoraj gosposki pristavi podobno domačijo, prostorno dvorišče in po pročelju hiše, obrnjene proti jugu, široko po latnikih⁵ razpleteno trto. Mizza je dober Slovenec, kakor vsa njegova družina, politično pa se priznava za usrdnega Italijana in njegov sin, lep, stasit mladenič, nosi z zavestjo črno fašistovsko

⁵ Latnik imenujejo po celem Goriškem napravo, po kateri je izpeljana trta tako, da se ovija okoli vodoravno položenih latic, ki slone na eni strani ob zidu, na drugi na pokončnih drogovih (Rebenaube). Ob ugodnem letu jeseni vabljivo visi grozd pri grozdu nad vhodom v hišo.

Viskorša

srajco s širokim usnjenim pasom. Odrinila sva po novi cesti, katero so razširili po vojni iz prejšnje tovarne poti, ki vede iz Brda čez dvojno vas Mevkiči-Mikoti po obronkih Malega Vrha proti veliki vasi Viskorši nad dolino Sušiča. Tudi Mizza mi je razlagal razmere v Beneški Sloveniji in tolmačil krajevna imena, koder sva mimo hodilâ. Karakteristična je Préseka 629 m, t. j. zajeda v pobočju Malega Vrha. Ime je na zemljevidu pokvarjeno v Prijesaka, prej pa v Priesita; prof. Rutar pa je to potvoro popravil samovoljno v Prezid. Cesta vede mimo gorskih senožeti, samotna in razmerno visoka okoli 600 m. Lep pogled po dolini na vzhod je pri cerkvi Sv. Trojice ob 656 m. Na levo gor se dvigajo po vrsti rebra Kolk, Rebár in Rávanca. Trsko slovenščino pripisujejo čakavščini in vendar izgovarjajo tod, kakor tudi v Reziji, kranjski Kuk za Kolk, dočim bi ravno nasprotno sledilo, ker Kranjec izgovarja besedo Kuk. Že od Sv. Trojice dol se vidi pred seboj razprostrta širna vas Viskorša.

Na desnem bregu doline je gozdnato sleme Breg 643 m in Čelo 576 m, okoli katerega se zavije proti jugu Karnahta, ko pride od zahoda po izlivu Sušiča. Vse pobočje Visokega Vrha nad vasjo se strmo dviga, a je drnato razrito po kamenih plazovih in žlebovih; sprva strmo naravnost navzgor pa vede v ozkih gostih vijugah potem vprek vojaška pot izza vojne do prehoda pod Špikom ob 1536 m. Sploh je vse pobočje dolge rajde do debra Téra naprej pa daleč nad Kobariškim kotom travnato, a za živino prestrmo. Mizza mi je vedel povedati tudi imena hribov zad za Karnahto. Posebno mi je imenoval za vrh 984 m Jédovica, dočim ga od Nadiške strani imenujejo »Na

Gradu«, po izgovoru »Na Hrad«. Ves prostor ob Prédolini 832 m je imenoval Bojna, kar imenujejo v Platiščih Bona, t. j. planota, iz katere prihaja potok Bončič, ki se izliva v Nadižo. Kaj pomeni beseda Bona, mi niso znali ni tod, ni v Platišču raztolmačiti. Pleteršnik ima bona za vrsto krote Bufo vulgaris, kar pa za travnato planoto ne more veljati.⁶ Precej dolgo pot od Mevkičev do Viskorše sva se z Mizzo dogovorila in tudi vreme se je vedno bolj čmerilo. Radi tega sem konec vasi Viskorše Mizzo odslovil.

Viskorša je najprostranejša vas v Beneški Sloveniji, čeravno štejejo Brda in Platišče več prebivalcev. Hiše so raztresene, vse zidane. Viskorški moški večinoma hodijo čez poletje v svet na delo kot zidarji. S prihranki so zgradili svojo lepo čisto vas. Imajo na dveh krajih vodovod ter vse naredi vtis udobnega gospodarskega položaja. Ves dohodek, kolikor ga imajo doma, pa prihaja od živinoreje. Veliki Vrh in vse severno pobočje tja do Jalovca ima toliko sena, da presega potrebe živine. Radi tega se tudi ne zmenijo dosti za planine in drže govedo večinoma v štalah. Viskorci so nekam bolj odljudni od Brijcev. Ne spuščajo se radi v pogovore.

Cesta iz Viskorše proti vzhodu se niža precej strmo v ovinkih v debro Sušiča in Karnajte. Na razkrižju ceste v sovodnje Sušiča in Karnajte ob 384 m je nova naselbina, ki nosi ime Villa fredda, t. j. mrzla pristava, prav nova mestna stavba. Že v dolnjem debru Karnajte je vas Debelič (Debello). Od tod vodi vsak dan avtobus ali, kakor pravijo v Italiji: corriera, v Neme. — Četudi se je vreme dočela skazilo in se je obečal dež, nisem hotel v voz, marveč sem šel peš naprej po hladnem senčnem debru Karnajte. Voda je čista, planinska, struga stisnjena med strmo nizdolje gorske grmade Krnic na desni, na levi pa vrhov, ki se vrste proti jugu: Pleče 766 m, Kladje 852 m, Plajúl 621 m.

Od levega brega priteče potok Gorjanka (Gorgons). Ob Gorjanki leži vas Tepana, kjer je županski urad za občino Platišče. Debro Karnajte postane posebno ozko med Čonjem 807 m na desnem in Kladjem 852 m na levem bregu. Pod Kladjem na mali planoti leži vas Krnica (Monteprato). V tesnem pod Krnico me je ujel dež, da sem moral nekaj časa vedriti. Počivaje sem začutil vso samoto, ki vlada v tem zapuščenem debru. Pod Pajulom se jame dolina odpirati, širijo se senožeti, obdelano polje, sadno drevje in prikaže se trta. Že ob 8 zjutraj sem bil v Torlano di sopra, ki je velika, prva čisto furlanska vas. Poizkušal sem izpraševati, a nikdo ni več razumel slovenske besede. Gore široko odstopajo na levo in desno, pred seboj imaš rodovitno predgorsko gredino, na kateri leži Torlano di sotto, slov. Trlan 234 m. Na desno doli grede na zadnjem obronku Krnic (Bernardia) ti leži zadnje slovensko selo Romandol 365 m. Solnčni bregovi rode trto dobrega vina posebne vrste (verduzz). Karnajte je stopila v Furlansko ravnino.

⁶ Konstantin Porphyrogenet navaja *Boyz* za reko v Dalmaciji.

Med rodovitnim poljem sem dospel okoli 9. ure v N e m e. Kraj je podoben mestecu. Ima več delov precej raztreseno po ravnini, središče je Centa. Neme so bile menda ena prvih trdnjav pod Beneškimi hribi, bile so ves čas srednjega veka cerkveno središče in še pozno v novem veku romarska pot za Rezijane; še danes je tam sejmišče prebivalcev dolin Sušiča, Gorjanke in Karnajte. Poročajo, da so Rezijani hodili v Neme dolgo pot mimo »Matere božje v Slemenčičah« 1069 m čez prelaz Krnic v dolino Belega Potoka, po dolini »Dol po Meji« do Téra in čez Préseko v Karnahoto. To pot so delali sprva vsaj za velike praznike, dokler niso dobili lastne fare.*

V Nemah sem si hotel ogledati cerkev Sv. Gervazija, v kateri je še rezijanski oltar, imenovan slovenski. Ne da bi pogledal na zemljevid, sem prišel do cerkve v Centi, bila je zaprta. Stopil sem nedaleč od cerkve radi tega v lično, skoraj mestno hišo, ki se mi je zdela župnišče, da bi povprašal po rezijanskem oltarju. Šel sem skozi hišno vežo, ne da bi se kdo oglasil, potrkal na prva vrata ter stal v kuhinji, meni nasproti pa velik pes volčjak, ki je zarezal proti meni in kazal svoje ostre čekane. Gosposko oblečena žena je vsa preplašena prihitela iz sosedne sobe ter z roko migala služkinji, naj psa prime za moriže⁷ ter ga odpelje. Komaj je služkinja to storila, se je gospa vsa onemogla spustila v naslanjač ter ihtela: »Oh gospod, kakšen strah! Vsak čas sem mislila, da Vas raztrga. Naučen je tako, da takoj popade ljudi, ki nosijo oprtnik.« Jaz seveda tega strahu nisem užil, pač pa sem uvidel, da bi bila zgodbica lahko drugače izpadla.

Pregledal sem vse Neme, ki so morale biti še v srednjem veku čisto slovenske. Imele so tudi dolgo časa svojo lastno sosednjo. Sedaj so še sejmišče za hribovske vasi. Večina prebivalstva soseske nad Nemami je še sedaj slovenska: Romandol, Gornji Črnel⁸, Podbreg (Pecolle), Krnica, Visont laški Chialmins, Šturmi, Tamar. V Nemah je ohranjena tudi marsikatera stara slovenska šega; tako praznujejo še posmrtno sedmino, pojedino, na kateri se jedo »bobi«.

Nebo se je bilo zjasnilo, že ko sem prišel v Torlan. Pod Nemami sem si hotel ogledati široko prodišče Téra, ko stopi v nižino ter se zlije z Karnahoto, potem ves čas ob Téru v Tarčent nazaj. Svet je brdast, nekateri griči pa so še ohranili slovenska imena: Zuc di Morig (Moriž) 343 m, Ciuc (Čuk) del Ronco 251 m, Ciuc Gurniz 247 m. Na obronkih Krnic (Bernardia) na severu se belé slovenske vasi: Log (Sedilis), Zatrepi, Potoki, Kozjani, Pri Logéh (Usiunt).

Proti 11. uri sem bil v Tarčentu.

(Dalje prih.)

* Besedo N e m e razlagajo sicer iz latinskega nemus (t. j. gaj) ter se pri tem filologij sklicujejo na zgodnji nemški prevod »Im Hag«, t. j. v gaju. Oblika pa se mi zdi tako slovenska, da dvomim o pravilnosti prevoda, ne morem pa dobiti jezikovnega temelja za besedo. Tudi latinska oblika »apud Nemach« s slovensko končnico »pri Nemah« me dela nesigurnega.

⁷ M o r i ž e, pl. t., v Reziji: ogrljača za pse z nataknenimi bodicami.

⁸ Laški pišejo Cergneu; prof. Rutar rabi Črnej ali Čarneja in tako tudi izgovarjajo; mislim pa, da je prva oblika Črnel in Čnela, ime, ki se nahaja večkrat v Julijskih Alpah.

Jugozapadna stena Bobotovega Kuka

Foto dr. Br. Gušić

a = prečnica
b = kockasta skala

c = rumeni odlom
d = skalnati plošči

e = gredina
f = oršna stena

Lipovšek Marijan:

Čez Durmitor na morje

(Dalje.)

Jugozapadna stena Bobotovega Kuka.

(Slika gore v celoti v 8. številki med str. 248—249.)

Prihodnji dan (27. julija) smo odšli Leo, Miloš in jaz kot prva plezalska partija v steno Bobotovega Kuka. Nič kaj prida ni kazalo vreme, megle so se povesele doli do grušča. Koj od bajte smo zavili navzgor in visoko čez melišča stopali po gibljivem kamenju nad jezerom. Strmo v vodo sega mel in pozimi grmijo tod najbrž strašni plazovi ter se kopičijo v jezeru. Poldrugo uro smo hodili do vstopa. Za vstop smo si namreč izbrali značilen steber, ki se v kotu pod najvišjim vršcem, kjer se greben prelomi proti jugu, naslanja na črne prevese. Odkrila nam je ta steber pravzaprav megla, tako varljivo se iz daljave na videz spaja z ostalim ostenjem. Drugi dan po našem prihodu, ko smo sekali borovje za podrti streho, smo nenadoma zastrmeli v ta silni steber, ko je za njim bela megla zavila ostalo steno za trenotek v svoje odelo.

Preskočili smo zev med obrobni snežiščem in skalo v levem boku stebra par desetih metrov višje od najnižjega mesta, si obuli plezalnike in splezali navzgor. Skalovje se kaj hitro strmo dvigne, tako da je bila ozka polička, po kateri smo pod neprehodnimi skalami prečili desno, kar zračna. Na širšem mestu smo se navezali in zgradili lepega možica. Najprej je vodil Leo. Strmo se je dvignil po težavni skali navzgor, dospel do navpičnega kamina, skozi katerega je splezal na dovolj široko polico, da naju je z Milošem varoval, ko sva se dvigala za njim. S police smo na levo po lahkem skrotju dospeli na stebrov raz, ki je šele tu prav značilen. Plezali smo v smeri rjave lise v steburu, ki smo jo bili že odspodaj opazovali. Raz je strašno krušljiv, inace zelo lahek. Za nekaj dolžin vrvi smo plezali po njem, kar se je dvignil v gladki pečini navpik. Odločili smo se za prečnico v desno. Tistikrat je Milošu ostala v rokah velikanska skala — dobro da svet tam ni strm! Komaj je utegnil odskočiti in komaj sem skrtil glavo pod preveso, je že zagrmela mimo mene v velikanskih skokih in bučala po steburu v prepad.

Prečnica je bila prav izpostavljena, pa nič težavna, le previdni smo bili, ko nismo vedeli, če smemo zaupati oprimkom in stopom. Privedla nas je v skrotje, po katerem smo z lahkoto zopet dosegli raz, ki se tod skoraj izravna. Videli smo, da bi se dalo do tu menda zlahka priti po žlebu, ki omejuje steber na levi, zapadni strani.

Megla se je uvidevno umaknila in izpuhtela v jasnino. Toplo solnce nam je sijalo na glavo; takole kmalu pozabiš na mraz minulih noči in si želiš hladne kopeli v jezeru. Pogled je segal daleč po dolini, do jezera, do travnatih livadic in črnih borovcev, do naših kočic in do lepega malega jezera pod silnim Prutašem. Od tu smo dobro videli, kako segajo položne trate od vrha Prutaša na vzhod do male Štitove Glave. Od našega taborišča nam je zakrival ta del rob Prutaševe stene. Tod vodi pot v sosednjo dolino za Štitom, koder leži planina Dobri Do. Prelaz se imenuje Škrčko Ždrijelo, pa to »žrelo« je kaj pohlevno.

Prevzel sem vodstvo jaz. Raz se zopet strmo vzpne kvišku. Po velikih naloženih skalah sem splezal navzgor in nekoliko težavno prestopil na desno na trdne, strme in gladke plošče, po katerih sem splezal do velike kockaste skale. Mala trikotna poličica, posuta z rumenim sipom, mi je služila za izborno varovališče. Velika skala je na zapad prevesna, pod njo je krušljiva, krhka polica, koder smo se nad brezdnom s težavo splazili do velikanskega, režastega, rume-nega odloma v razu, ki pošilja »žegen« na levo v prepad čez vso steno tja v zapadni mejni žleb ob steburu. To mesto nam je bilo že spodaj uganka. Tudi od naše bajte se je prav dobro videlo, kako se raz nenadoma vzpne v navpično strmino, se zopet položi in se nato izgubi v prevesnih stenah. No, kaj kmalu smo rešili uganko. Žleb, ki loči steber na vzhodu od grebena Čuskijske, se kmalu izgubi v zagraščenih, precej položnih plateh, na katerih je v slikovitem neredu nagromadeno kamenje, mel, skale in sip. Tisto rumeno navpično mesto smo torej prav enostavno obšli po steburu, ki se v tej višini na vzhodni strani razpne v širjavo dobrih sto metrov, prej ko

Pogled z vrha Bobotovega Kuka proti vzhodu Foto dr. Br. Gušić

mu gladke stene grebena presekajo nadaljnji podvig. Pa tudi rumeni odlom sam bi poskusili, če bi bila sila.

Obšli smo torej raz in se z desne povzpeli zopet nanj, koder se izravna. Na roglju smo postavili velikega možica, malo pojužinali pa si ogledali nadaljnjo smer. Navpična stopnja nad lahkimi skalami vodi na gladko polico, kateri sledi dva metra višje druga. Nad zadnjo polico se vzpenjajo črne, gladke stene, ki tvorijo že južni bok glavnega grebena. Tako se torej raz izgublja v steni. Prav težavno smo se preko dveh navpičnih, visokih skokov dvignili na obe polici. Tovariša sta pomagala meni, Miloš je sledil v sredi, Leona sva pa potegnili na vrvi kvišku. S tem našim dvigom smo pa krenili že toliko v levo, da je pod nami zeval strahovit prepad do dna stene. Zgornja polica je velika trikotna skalnata plošča, nad katero se dvigajo črne in neprehodne pečine. Grbline v plošči so nam pomagale, da smo v plezalnikih brez skrbi prečili v levo, koder se plošča končava. Tam se dviga plitva, strma zagata, po kateri sem splezal par korakov navzgor, zabil klin in se zavihtel na levo na prav tako ploščo, kakor je spodnja. Te dve platí ležita torej druga ob drugi, le da je slednja kaka dva metra višje; loči ju pa omenjena zagata. Zabil sem dva klina v razpoke, se zasidral na izpostavljeni skali in tovariša sta sledila. Seveda sta kline vse izpulila.

Ta del stene je plezalsko in pokrajinsko zares lep. Plošči sta široki do 2 m, spodnja nekaj več, precej nagnjeni, pod njunim robom pa globok prepad. Ko da bi plaval v zraku, se ti zdi. Levo spodaj se naslanja na steno steber, po katerem smo dospeli. Daleč od Škrčkega Ždrijela se neznatno čuje srebrni glas ovčjega zvonca. Nad sivozelenim Prutašem se je nagubala nebesna kupola v lahne oblačke in v neizmerni globini se na temnem jezeru s svetlozelenim trakom plitve vode ob bregu preliva zrcalna svetloba.

Nam je kazal svet, da moramo še bolj na levo. Zgornja skalnata plat se zgoraj konča v navpičnih pečeh, na levi pa je bilo videti, da bomo dospeli v mnogo lažje skale. V malo špranjo sem zabil klin, zataknil zaponko in zlezel na veliko skalo, ki je molela nad prepad. Spodaj je bilo vse prevesno, da sem se moral na trebuho zavrteti, tako da sem gledal z obrazom proti tovarišema, ki sta me varovala na plošči. Spustil sem se na rokah navzdol in dosegel globok stop pod seboj. Potem pa je bilo prav enostavno. Po gostih oporah sem ročno splezal še nekoliko nižje in prestopil na strmo se dvigajočo, široko gredo, ki vodi na levo. Trdne skale in drniči jo sestavljajo. Tovariša sta bila kmalu za menoj in skupno smo kar vstric odrinili vkreber; saj ni bilo nikakih težav. Vrh grede, ki se tam razširi v zelenice, smo postavili krepkega možica, ki ga bodo tam na plazovini pozimi pač kmalu razbili plazovi.

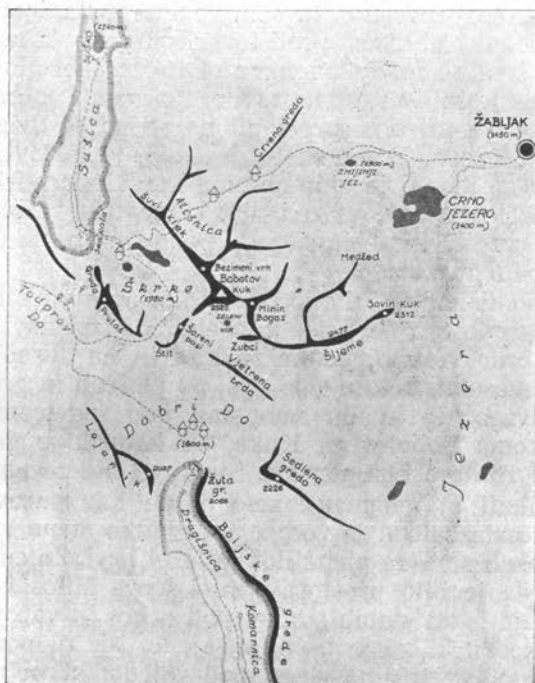
Sedaj je hodil naprej Miloš, pa zdelo se je, da ne bo več mnogo dela. Z vrha grede nas je privedla nekoliko izpostavljena prečnica pod ogromno črno votlino; potem smo zavili na desno po zelenicah nad črnimi prevesami, katere smo prej po ploščah in gredi obšli. Kar stekli smo navzgor in kmalu smo stali pod sedelcem med dvema malima vršičkoma Bobotovega Kuka, od katerih je desni, vzhodni, najvišji vrh Durmitorskega pogorja. Stena je bila za nami.

Mi pa, mladi in neugnani, smo hoteli kar naravnost na vrh. Skromna, poličasta zajeda je vodila čez gladke stene vršiča poševno na desno. Splezali smo do nje. Miloš je lezel prvi. Zajeda se je kmalu toliko zožila, da je bilo prostora v njej le za Miloševo levo bedro. Z desno nogo je iskal slabih stopov pod seboj in varoval ravnotežje z levim komolcem, ki ga je tiščal v zajedo. Nič ni pomagalo, moral je prestopiti na dva zasilna stopa pod zajedo, ki ni nudila nobene opore več. Tri kline je zabil. Enega v zajedi, dva pa v skalah na desni, preden se je s težavo dvignil kvišku po gladkih pečeh in dosegel dobro varovališče. Leo je plezal drugi, name pa je prišla — kot zadnjega — prijetna dolžnost, da sem čepel v preklicani počti celo četrt ure in izbijal z levico klin, ki ga je Miloš preveč vestno zabil. Desna noga, s katero sem se opiral na globok stop pod seboj, mi je že skoraj otrpnila; levica mi je bila tudi že pošteno trudna, ker sem se moral z desnico držati za napeto vrv. Končno sem izbil klin. Pobral sem zaponke iz obeh ostalih klinov, se oprijel prvega in izbil višjega, ki je tičal v razpoki na desno v navpični skali. Upal sem, da bom viseč na vrvi lahko izbil tudi nižjega, pa sem to misel opustil, ko sem zanihal ob gladki skali in so noge zaman iskale kaj opor. Razpel sem roke in se uprl z dlanmi v plitev kot, v katerega se je izobličila

gladka skala, ter se pognal navzgor. Kmalu sem bil pri tovariših, klin pa smo velikodušno žrtvovali.

To mesto je izredno težavno in sodim, da čezenj zanamci ne bodo plezali. Menda bo vsakdo rajši obšel te skale in odšel na vrh udobno preko sedelca; kajti vsa vrhnja glava je visoka komaj 50 m.

Od zajede, ki se razširi v skromno vodoravno polico, smo splezali na desno čez navpične stope v lahko skrotje in strmo po njem dospeli na vrh Bobotovega Kuka. Jugozapadna stena, katero smo v sedemurnem plezanju preplezali, je mestoma težavna in zelo izpostavljena, a zadnja stena vršiča je izredno težavna. Klini so ponekod neobhodno potrebni.

Skupina
Durmitorja

Bilo je okrog 5. ure popoldne. Dan je bil lep in jasen. Odprl se nam je krasen razgled. Z lahkoto smo pregledali ves svet okrog nas. Na specialki smo poiskali zamotane grebene in cirke ter videli sledečo sliko:

Tara in Piva omejujeta visoko Pivsko-Drobnjačko planoto z globokima soteskama. Planota je visoka okrog 1500 m in se požene v Bobotovem Kuku za dobrih 1000 m više. Glavni greben Durmitorja teče od zapada na vzhod: iznad sten Sušice, sekundarne klisure, zarezane v planoto, ki se spaja na severu s Taro, se dvigne kvišku hrbet Suvega Kleka, najprej travnat, zgoraj mestoma raven, porasel z drnom in borovci, proti Škrkam pa kaže razbite skalnate roglje. Ta greben se dvigne v Drobnjačko Planinico in v visoki Bezimeni

Zubci

Foto M. Aočin

Vrh, odkoder se prepadno vzpne na Bobotov Kuk (2522 m), pade globoko preko Mininega Bogaza na Šljeme (2477 m), za katero smo slišali tudi ime Miloševi Togi, in se konča v Savinem Kuku (2312 m) na vzhodu.

Razgled je bil veličasten. Na jugovzhodu so se dvigali Zubci kot stranski odcepek glavnega grebena med Šljemenom in Mininim Bogazom. Pod njimi, med strmimi pobočji Bobotovega Kuka in njihovimi dolgimi melišči, je ležalo ljubko, malo jezerce Zeleni Vir. Obrnili smo se proti Škrkam. Od Bobotovega Kuka se odcepi na jugozapad divji greben Čuskije, se izobliči globoko spodaj v okroglo sedelce, ki smo ga — kakor rečeno — imenovali Vratca, in se dvigne v Šarene Pasove in Štit. Zapadno od Štita leže travnata pobočja prelaza Škrčkega Ždrijela, ki se zahodno dvigajo v vrh Prutaša (2400 m). Še dalje na zapad je strma Gruda (ca. 2250 m), ki prepada z navpičnimi stenami v Sušico in zapira njen cirk na jugu. V globini pod nami mirno ležita obe Škrčki jezери.

Pozneje smo videli, da je vse polno planin okrog Durmitorja: naša v Škrkah, na južni strani Prutaša Todorov Do, potem največja in najlepša planina Dobri Do, ki leži med Štitom, Vjeternimi Brdi in Sedleno Gredo na travnatih poljanah in se odpira proti jugovzhodu v alpsko dolino Komarnice pod slikovitimi Boljskimi Gredami. Severno od Škrk pa leži na oni strani Suvega Kleka planina v Ališnici.

Na sever leže ogromne kočne. Tvorijo jih sekundarni grebeni, ki se cepijo od glavnega. Prva je greben Oble Glave, ki omejuje s Kameno Djevojko kočno Ališnice na vzhodu. Tej sledi največja kočna: Valoviti Do, ki sega v ogromno širjavo od Bezimenega Vrha tja pod

Bobotov Kuk in Minin Bogaz, na široko pokrita s snežišči. Tej kočni sledita na vzhod še dve manjši.

Daleč na zapadu se je dvigal sivi Maglič. Na severu je izginjala Pivska planota v daljnih gorah, mimo katerih smo potovali na Durmitor. Na severovzhodu so se belile male hišice Žabljaka in izza temnega smrekovega gozda je pogledavalo Crno Jezero. Proti jugovzhodu se je črtala temna dolina Komarnice in tam daleč onkraj nje smo opazili vijuge bele ceste, ki vodi iz Šavnika v Nikšić.

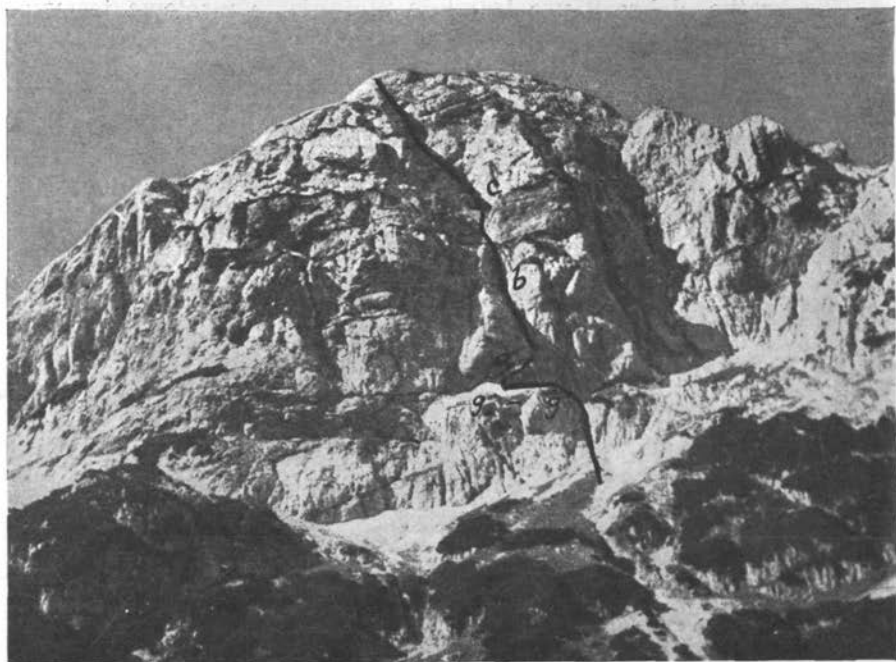
Ko smo se nagledali, smo se odpravili navzdol proti Zubcem. Krenili smo strmo po skalah na položno sedelce pred vrhom Čuskije in udarili na levo navzdol po snegu in melu. Kolena so nam klecala po strmih pobočjih, ko je prerasla trava oster grušč. Toda pogled na divje roglje Zubcev nas je osvežil. Strmeli smo in nismo verjeli, da vidimo tako razdrapano dolomitsko tvorbo na preziranem jugu. Plezalsko nudijo nekateri stolpi trde orehe. Žal jih nismo utegnili tretji. Miloš je fotografiral na vse kriplje. Bežne sence oblakov so hitele preko ogromnih gladkih stolpov, podstavke jim je zlatilo solnce. Težko smo se odtrgali od lepega pogleda in zlezli pod navpičnimi skoki Čuskije na Vratca.

V mehki travi smo trudni plegli. Mračilo se je. Prijeten je bil počitek sredi slikovitih gora. Lakota nas je dvignila pokoncu. Od sten in grebenov je zopet odjeknila naša pesem. Tovariša v koči sta nam veselo odgovorila; nato smo odbrzeli navzdol.

Zvečer smo zastavili hišna »vrata« z veliko borovo vejo. Pozno v noči sem v polsnu čul, kako je Miloš z besedami in s pestjo podil radovednega vola, ki je skozi borovec skušal gledati v bajto.

Severna stena Prutaša, Štit, Šareni Pasovi.

Z Marijem sva odšla drugo jutro (28. julija) proti steni Prutaša, ki se dviga pred kočjo. Jana je naju spremil do prvih borovcev, potem je zavil na desno in odšel preko sedelca med Grudo in Prutašem zložno na vrh. Steno, ki je lepo vidna od bajte, smo imeli že vso pregledano. Daljnogled nam je kazal najnaravnejše možnosti: tri žlebaste kamine, ki presekaajo vso steno, nekoliko na levo nagnjeni. Izbrala sva si srednjega, ki je najdaljši in vede prav do roba, koder se stena položi v trate. Toda kje je vstop? Kamin se končuje spodaj v kopici okroglih preves, kakor da bi mogočna roka postavila okamenelo satovje pod črno poč. Splezala sva na široko gredino, kjer je ležalo veliko snežišče. Marij je silil naravnost kvišku pod prevese, da bi tam našel prehod. A meni se je zdelo, da bi se brez potrebe mučila na skrajno težavnih mestih, dočim je na levo kazalo bolje. Stopil sem nekaj korakov navzdol po gredini, da bi pregledal položaj, vendar je Marij v svoji bojevitosti že drugič naskakoval prevese. Podstavil sem mu ramo in še glavo, da je zlezal čez visoko, gladko mesto; a zopet ni prilezel dalje ko do silnih previsnih skal. Tam ni mogel

Severna stena Prutaša

Foto dr. Br. Gušić

*g-g = gredina pod vstopom
a = vstopni preduh*

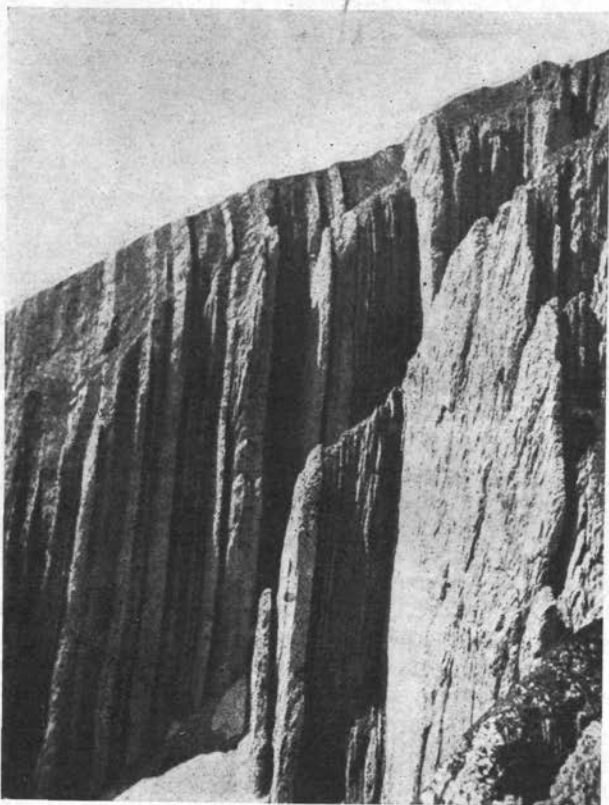
*b = kaminov žleb
c = preduh v gornjem delu*

zabiti klina; moral je težavno splezati nazaj, zdrknil mi je za vrat in prav oddahnila sva se, ko sva stala oba na nogah in na trdnih tleh. Šele sedaj sva poskusila na levi. Koj se je pokazalo, da sem imel prav: dve polici, ena nad drugo, sta sekali prevese in, da je šlo še lažje, sva zagledala širok nizek preduh, ki je segal od spodnje police na zgornjo. Od tam sva okrog izpostavljenega roba lahko prečila v kamin.

Mračno je bilo v mokri zagati, nama pa veselo pri duši. Strm žleb se vzpne v prevesen kamin, vrhu katerega je zagruščen kôf med skalami. Na desni pogledaš skozi veliko okno v Škrke, da ti ni dolgčas. — Odtod sva splezala po strmem in mokrem kaminu na veliko snežišče, ki leži v zgornjem delu stene. Že sva ugibala, kod bova hodila dalje, ko sva zagledala nizko, široko, črno votlino, ki se je navzgor odpirala v sneg. Zlezla sva skozi preduh, postavila v njem možica in nad votlino dospela čez malo snežišče spet v kaminast žleb, ki je tu lažji in bolj razčlenjen. Na levi so se nama pokazale gladke plošče, ki strmo prepadajo v dolino; med njimi in steno pa je toliko vodoravnega prostorčka, da prijetno sediš in pozvanjaš z nogami v prepad. Ta užitek sva si seveda privoščila, nato pa po levi steni žleba splezala na travnato ravnico nad robom stene.

To kratko, dobre 3 ure trajajoče plezanje je mestoma težavno, toda izredno zanimivo in kratkočasno; posebno presenečajo plezalca preduhi in okna. Zgoraj pa je tudi toliko izpostavljeno, da nisi prelahkomišljen in brezskrben.

Zložno sva dospela mimo dveh plitvih snežišč na široki vrh, kjer naju je čakal Jana. Polegli smo po zeleni trati. Oko se je paslo po sosednjih stenah. Visoko nad nami je krožil orel. V silni globini je ležala Sušica in daleč na severozapadu so čepele hišice Nedajna.

Južna stena Prutaša

Foto M. Avčin

Sami smo; molčimo; zavedamo pa se, da utiramo pot zanamcem. Kdo in kaki bodo ti? M i gremo svoja pota!

Odšli smo dalje proti Štitu. Na robu se je dvignila pred nami silovita in strašna južna stena Prutaša. Krhki škrljavci segajo v dolgih skalnatih jezikih proti nam, še celo pogled zdrkne na pečeh. Mrki, zlokobni kamini sekajo steno od vrha do dna. Bog ve, kdo bo skušal svoje sile s temi demoni: samo 200 m je stena visoka, vendar v svoji grozoti veličastna.

Prutaš z juga

Foto dr. Br. Gušić

Pot proti Škrčkemu Ždrijelu je bila šetnja po pisanem čilimu. Kakšna flora! Čudovita, temnomodra encijanova očesca so zrla na nas pri vsakem koraku, sinje spominčice s pisanimi robovi čašic, blede, rdeče, modrikaste in škrlatne mačehe, zlatice vseh vrst, nežna mačja očesca, rjave murke, vijolice in nebroj drugega cvetja. Kakšna umetnica je Stvarnica! Naj bi kdo izmed nas, slabotnih ljudi, naslikal podobo, kjer bi se križalo toliko barv, tujih in sorodnih, konsonantnih in disonantnih! Umetnina prirode je blagodejna očem in duši.

Čez vroče-razbeljeno melišče smo jo mahnili proti Šarenim Pasovom; po strmi travnati steni smo zlezli vkreber, pogledali skozi velikansko okno, ki se odpira v vzhodni Štitovi steni na Dobri Do, in se splazili čez ozko skalnato sleme na desni, južnozapadni vrh Štita. Imenoslovje je tu v zmedi. Dva pastirčka, ki smo ju srečali tu gori, sta nam zatrjevala, da smo na Štitu, mala glavica na zapadu pa, da se imenuje Kurulja. Za vsak slučaj — da bi bili na vseh vrhovih — smo odšli po dolgi, travnati šiji še na severni vršič, ki je ozek, s travo porasel in se prepadno vzpenja z ozkega grebena v obliki ostro napetega loka. In prav smo storili, kajti opazili smo, da je to najvišji vrh Šarenih Pasov.

Sestop ni enostaven. Po drnu moraš globoko v vzhodno pobočje, kjer te slaba kamenita steza privede na Vratca. Pastirčka sta začudena gledala za nami.

Doma so nas čakali pristni bohinjski žganci.

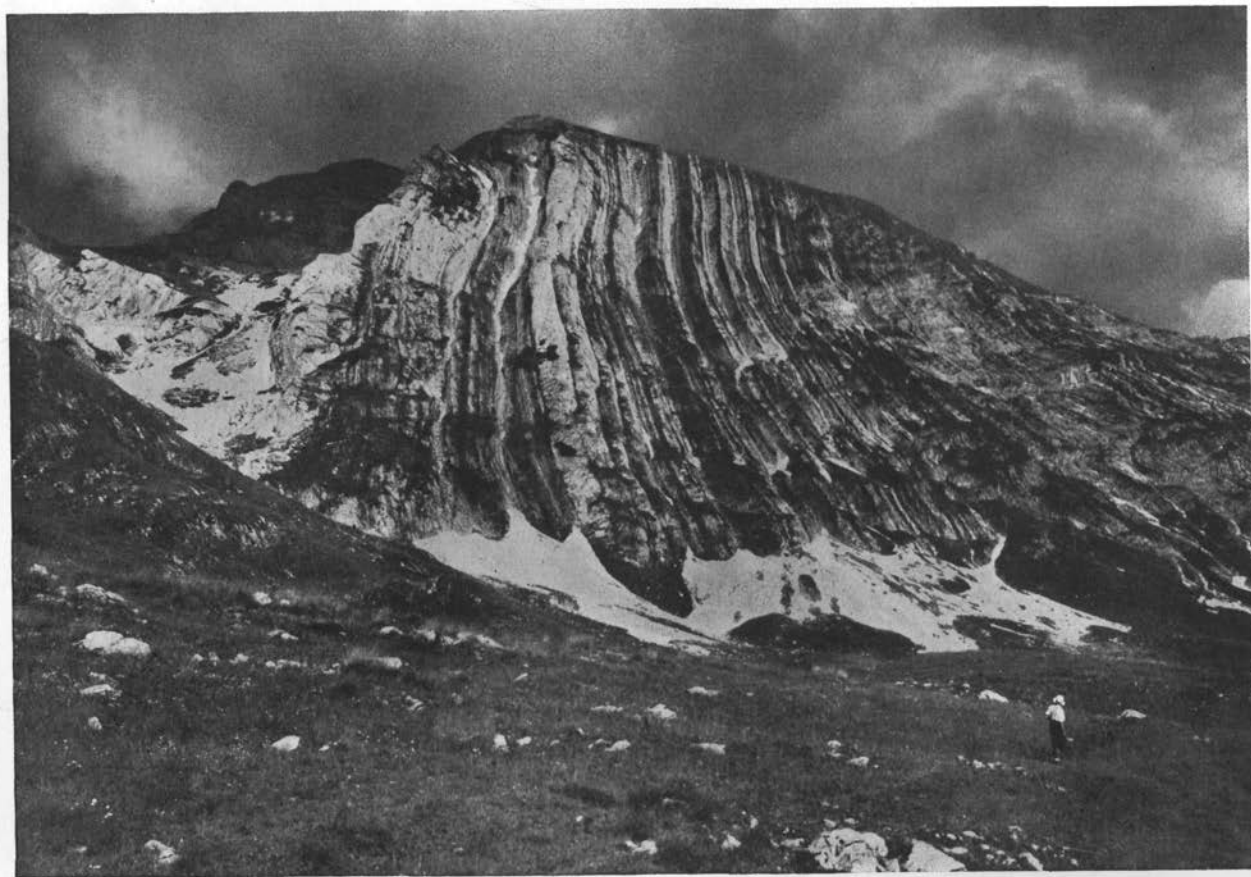
Naše zaloge so se skrčile, morali smo si preskrbeti novih. Leo, Jana in Miloš so odšli v krasnem jutru v Žabljak. Za naju z Marijem je bil tisti dan čas počitka. Odšla sva na jezero, poiskala velike obrežne skale, oprala umazane hlače in robce ter se zleknila gola na toplo sonce.

Štit

Foto dr. Br. Gušić

Naglo so šli mimo nas vtisi minulih napornih dni. Včasih smo si morali s silo priklicati v zavest, da nismo v Alpah, temveč pod najvišjim vrhom Dinaridov. Kakor sen minevajo dnevi. Naša vsakdanja pot na vodo nam je postala domača. Ob jezeru vemo za vsak kamen, kam bomo stopili, da pridemo zlahka do globoke vode. Vneto

Prutaš

Foto dr. B. Gušić

pomivamo posodo in drgnemo s trskami in z ostrim jezerskim peskom trmaste ostanke jedi v loncih. Umivamo se, kadar utegnemo, z Marijem sva se tisti dan celo obrila.

Dosedaj so nas obiskali redki gostje — čobani s sosednjih planin. Začudeni so strmeli nad našo bajto. Kaj bi ne! Pravcat »rošt« smo si prinesli od doma, da smo lonce brez skrbi postavljali nad ogenj, police tudi niso bile kar tako, s pogradom smo se pa zares postavili — vsega tega čobani niso poznali v svojih bornih kočah. Povedali so nam, odkod ožgani tramovi v bajti: kočje so menda iz neznanega vzroka požgali sosedje iz Male Crne Gore. Vseh stanov je bilo v Škrkah nad deset, pa so po požaru postavili nazaj samo tri. Pravili so tudi, da pride prihodnji dan v Škrke sam gospodar bajte, pogledat, kaj je z njegovo živino; kajti govedo se pase brez pastirja. Le v nedeljah in na praznik prihajajo gospodarji in prinesejo velike množine soli, po kateri živina kar plane. — Sicer pa smo med tednom živeli v miru. Sami smo plezali po samotnih stenah in, če smo bili doma, sami bivali v svetu, kakršnega še v Alpah ne najdeš zlepa.

Prepadne stene na severovzhodu Škrk imajo ob vsakem dnevnem času drugo svetlobo. Zjutraj nam kažejo svojo temno silueto. Za njimi vzhaja solnce in žarki, ki jih meče preko grebena, se v zlatem siju odbijajo od valovitega roba. Takrat se zdi, da se pečine približajo in zrasede v omotične višave. Proti poldnevu se šele odmaknejo in na večer, pred solničnim zahodom, izgube svojo silovitost. Medla barva jim ublaži ostrost. Pri nas, kjer gore prepadajo na severno stran, ni takih zatonov. Tu obliva stene rožnata zarja, bela snežišča in zelene tratine čudno kontrastirajo s skalami. Zgoraj pod robom pa — kaj je privid ali resničnost! — žare skale v oranžni barvi, kakor da bi velikan postavil orjaški kos žarečega železa z robom, ki je najbolj razžarjen, navpik. Nebo nad njim je temnejše ko v zenitu, kjer lahko zbledeva. Od melišč leze navzgor vijoličasta svetloba, ki prepreže počasi celo ostenje, a za njo se plazi mrtva siva barva. Ko ugasne zadnja luč na robu v mraku, obstanejo pečine, žive v barvnih igrah večera, brezizrazne in tihe pred pogledom. Nasproti njim pa stoje resne sive stene Prutaša; le sneg se beli med črnimi prepokami.

Kakor v toplih pomladnih nočeh v našem daljnem domu, tako nam na jezeru v večerih regljajo žabe. V temino svetijo redke mirne kresnice, mi pa si svetimo z umetnimi, ki s svetlimi stožci svetlobe nemirno skačejo od drevja na skale in na stezo pred noge. Večeri na jezeru so najlepši. Mlečni oblaki plavajo včasih proti severu in mladi mesec obseva visoke hladne stene. Jezerska voda je tedaj temna in mirna.

Pozno v mrak se je oglasila daljna pesem vračajočih se tovarišev. Pristavila sva večerjo.

Brašna so za silo nakupili. Razveselili smo se kruha in fižola. Ob plapolajočem ognju so nama pripovedovali o krasni poti v Žabljak.

(Dalje prih.)

Obzor in društvene vesti

DVE ŠESTDESETLETNICI

(Prof. Janko Mlakar, prosv. nadzornik Jos. Wester.)

Dva stebra našega planinstva, oba s svoje strani prav svojevrstna planinca, dobita to leto na pročelje napis o šestdesetletju svojega žitja in bitja. Vemo, da se upirata javnosti tega napisa, upirata ne zato, ker nočeta biti proglašena kot šestdesetletnika, ampak ker sta brezosebna delavca, a vsak govor o njunem delu odmeva — in prav tega ne marata slišati — s hvalo in priznanjem.

Latinski modri izrek pa pravi, da nismo rojeni za samega sebe, ampak za domovino; zato se polašča naša domovina tudi teh dveh šestdesetletnikov, ki sta delovala za njo, in ju mora pokazati svetu kot svoja, njena. Osebna skromnost ne sme prikrivati javnih zaslug; domovina bodi pravična.

Natančno po dnevu obe šestdesetletnici nista istočasni; Janko Mlakar se je rodil 25. junija 1874, Jos. Wester 11. oktobra 1874; prvi je šestdesetletnico rojstva že prekoračil, a Wester jo bo čez mesec dni dosegel; toda kdo bo računal dneve te trimesečne razlike? Skupno je naše veselje in zadoščenje, da imamo v planinstvu živo aktivna ta dva naša mladostna šestdesetletnika. Le pogledite sliko ali še bolje, skusite spremljati na pohodih enega ali drugega! (Sliki sta v lanski I. slavnostni številki str. 175 in 225).

Delovanje obeh je nele obširno, ampak mnogostransko in, ker sta po poklicu profesorja, v končnih smotrih usmerjeno k naukom, vzgoji, pobudi, toda nevsiljivo in prijetno vabljivo. Davno še ni došel čas, da bi se o tem delovanju zbralo in sestavilo vse gradivo in zaokrožilo v sestavnem životopisu; zanj je še čas desetletja... Poučno in pobudno pa bi bilo za sedanjí in bodoči rod, ko bi se odločila za spisovanje če že ne avtobiografije, pa vsaj obsežnih »spominov«. Janko Mlakar je v »Mentorju« (1930—1934) svoja gimnazijska in bogoslovska leta na svoj resnošaljivi način obnovil, preostaja pa še premnogo iz njegovega bogatega, zunanjega in notranjega življenja, posebno skupnost njegovega tipičnega planinskega udejstvovanja. Jos. Wester pa je hranil doslej še vse bogastvo svojega bujnega, v odmaknjenosti pač tudi burnega doživetja v zakladnici svoje vzorno urejene duševne tvornice; misli si pač, da njegov čas še ni prišel.

Mi prosimo, kakor enega tako drugega, naj ne odlašata; če njima čas še ni prišel, je za nas in za domovino že tu.

Na tem mestu bežno prelistamo le zapiske o planincih Mlakarju in Westru.

*

Janka Mlakarja, dvajsetletnega mladeniča, srečamo takoj v planinskem okrožju, ko se porodi SPD in posebno, ko prične izhajati (1895) Planinski Vestnik. V prvih letnikih, do leta 1899, je pisal »Črtice s potovanja hudomušnega Janka«; priimek »hudomušni Janko« mu je ostal do današnjega dne, sam o sebi pravi (1903, 17), da je »zloglasni J. M.« in da je na glasu »lažnivega Kljukca«, da (1910, 186) »on tudi farba, pa ne gorá, ampak ljudi«. Izprva je, kakor je bila v tistih časih navada, poglavja svojega spisa naslavljal z značilnimi reki; n. pr. leta 1899, V. poglavje, »v katerem izve bralec, koliko sme Janku verjeti«, ali VII., »v katerem izve bralec, da z Janezom ni dobro črešenj zobati«. Z letom 1900 — tedaj je postal mestni katehet v Ljubljani — pa je s prvim imenom začel vrsto člankov z naslovom »Iz mojega nahrbtnika«, ki jo je nadaljeval še prihodnje leto, a leta 1902 jim je dal naslov »S cepinom in vrvjo«; ta naslov je pričal, kakega značaja je bilo planinsko potništvo hudomušnega Janka, kajti v tistih časih so

hodili s cepinom in z vrvmi le redki »visoki« planinci. Z istim naslovom je nadaljeval svoje članke v letniku 1905; ni pa sodeloval leta 1904, 1906, 1907. Leta 1908 je pričel s potopisom »Skozi Engadin«.

Ko sem oktobra istega leta prevzel jaz uredništvo Planinskega Vestnika, sem takoj sklenil nerazdružno zvezo s svojim pobratimom Jankom, v kojega nepozabni družbi sem že leta 1902 planinaril po tedaj še dokaj malo prehojeni severni plati Kočne in Grintavca. Že z oktobrsko številko 1908 je začel spisovati pravi zbornik svojih planinskih opisov: »Po visokih Alpah in nizki Lombardiji«, ki ga je nadaljeval leta 1909 v devetih številkah in ga zaključil 1910 v osmih. In tako je odslej vsak letnik našega Vestnika dobival, ne oziraje se na nastopajoče preokrete in struje, zdravo vedrino od svojega »Mlakarja«; nikdar ni odrekel, če sem ga prijateljsko opozoril, da njega to leto med sotrudniki še ni ali se je bati, da ga ne bo, bralci pa ga iščejo v vsaki številki. Pa je obljubil in z izredno točnostjo — tudi v tem pogledu vzor — je dospel rokopis ob napovedanem času. Le dvakrat, ob gotovih suhih letih po vojni (leta 1928 in 1931) se je opravičil, da zaradi težkoč v potovanju nima primerne nove snovi in so zato prispevki izostali; tudi so ga obremenjale druge obveznosti. Za vse ostale letnike se je odzval in je v pestri splošnosti bralce vodil po najrazličnejših, pa vedno visokih in tudi najvišjih Alpah: »Jungfrau in še marsikaj« 1911, »Iz kraljestva Vel. Venedigerja« 1912, »Iz Zillertalskih Alp« 1913, »Okrog Montblanka« 1914; po vojni se je najprej omejil na domače planine: »Mesečnik v planinah« 1921, »Od Bogatina do Podrte Gore« ter »Skrbina« 1922, »Ponesrečen izlet« 1923, a zopet »V Visokih Turah« 1924, »Hochalmstiz in Wiesbachhorn« 1925, »Planinski invalid na Prisojniku« 1927, »Monte Rosa in Matterhorn« 1929, »Hochkönig und Dachstein« 1930, »Po zaznamenovanih potih (Lechtalske, Steinernes Meer i. dr.)« 1932, »Iz minulih časov« 1933.

Ker so vsi ti potopisi in tudi drugi, ki jih je Mlakar izdajal drugod, presukani v šaljivost in pocvirvani z dovtipi, je naše občinstvo končno postalo čisto utrjeno v mnenju, da se naš pisatelj povsod le šali; planinski krogi so ga poznali iz našega Vestnika, najširše občinstvo pa si je namah pridobil preko Mohorjeve družbe s svojim imenitnim Trebušnikom. Vse ga je bralo, tudi visoki inteligentniki so se mu radi muzali; saj njegova šala, dasi ni vedno izbiral besed, ni nikoli žalila in je bila dostojna za vsako družbo. Postal je izredno popularen. Prav tako se je priljubil kot predavatelj, najprej v ožjih planinskih krogih (že leta 1902 n. pr. o svojih turah po tirolskih ledenikih, na Jalovec in Razor), pozneje pred splošnim občinstvom; še preden odpre usta, so mu poslušalci pripravljeni na — smeh. Res ima Mlakar izreden dar šaljive iznajdljivosti; kakor se je staremu Ovidiju vsak stavek pretvoril v pesniški stih, tako zna Mlakar pri vsakem izreku in dogodku pogoditi kako šaljivo plat. Pa vendar ne dobite lahko tako resnega, preudarnega in v nazorih strogega moža, nego je on; samo da to resnost javno kaže le tedaj, kadar je to potrebno in uspešno; resen razgovor z njim je pravi užitek, njegova šala je Horacijev ridentem dicere verum. Kadar se mu je zdelo, pa je v svojih spisih tudi zelo resno povedal svoje.

Trdno, solidno ogrodje njegovega delovanja je njegovo pravo, vzvišeno pa zdravo planinstvo; zato je že zgodaj, leta 1901 (str. 21), čisto stvarno razpravljaj »O vzrokih nesreč v planinah«, naravnost plameteče pa o istem predmetu 25 let pozneje v kritičnem letu 1926 (str. 179), s programatičnim člankom »Nesreče v naših planinah«, pomembnim za vse čase in prilike. Mehak postane, kadar spregovori o planinah samih in o pristnih ljubiteljih. Kot petindvajsetletnik pravi (1899, str. 107): »Srečo otroških let si užival le enkrat, izgubil si jo za vselej;

sladak spomin na njo uživaš le v planinskem raju — to mi šepetajo tvoji valovi, o Misurina.« In pred pragom šestdesetletnice (1933, 179): »Rad se spominjam časov, ko smo imeli seje v tistem kotu v Narodnem domu, in vselej mi postane nekam toplo pri srcu. Morda zato, ker sem bil takrat še mlad.« Zato je tako lepo in stvarno pisal leta 1921 dvema (Macherju in Hauptmanu) umrlima članoma v spomin; že leta 1903 (str. 17) pa je izjavil, da »bi bil že davno vrgel pero v koruzo, ako bi mu hribolastvo ne bilo tako pri srcu.«

Njegov zgled je bil za planinstvo vsestransko pobuden. Prehodil je vse domače gore, potem se je povzpел na vse večje vršace Alp, je že pred 30 leti opozarjal na zimsko turistiko s člankom »Hribolazec pozimi« (1903) ter še prej (1899) na »jamoplaznike« s spisom »Nekaj o jamah« in se je v šaljivi obliki zavzel za fotografe: »Janko kot slikarski vajenec« (1910, 185). — Svojo resnost, stvarnost in bistrost, pa tudi odločnost je na poklicnem mestu pokazal kot odbornik Slov. Planinskega Društva v svojem nadtridesetletnem odborništvu; v društveni odbor je bil izvoljen 22. marca 1902 in je v njem ostal, končno kot podpredsednik, do 27. marca 1933, ko je odložil svoje mesto; vsakemu odboru je bil vseskozi resen svetovalec in marljiv sodelavec. Dne 11. maja 1928 je bil izvoljen za častnega člana.

Jakob Aljaž je leta 1922 (str. 35) o svojem ljubljencu Jankotu povedal: »Njegova planinska kri se do danes ni umirila, čeprav je preplezal najvišje gore v Evropi.« Po dvanajstih letih je kri našega ljubljenca še prav tako zdrava in planinstvo mu je v krvi živo kakor pred trideset in več leti. Zato od njega še mnogo pričakujemo in vemo, da ne zastoj.

*

Jos. Wester je že štirideset let moj študijski in stanovski tovariš, od leta 1893 dalje, ko se je on, eno leto za menoj, na vseučilišču v Gradcu v glavnem posvetil istemu profesorskemu študiju kakor jaz. V profesorski poklic je vstopil leta 1898 (z drugim tečajem) na nižji gimnaziji v Ljubljani kot suplent, je v poklicu napredoval za profesorja, gimnazijskega ravnatelja in končno nadzornika, do upokojitve. Poleg službe je razvil obsežno slovstveno delovanje na upravno šolskem polju in v splošnih prosvetnih vprašanjih, je s svojimi štirimi slovenskimi čitankami postavil temelj za pouk slovenščine, je presojal med drugim tudi pouk telovadbe (Nast. Vjesnik, 1910, 1913). Dasi ni več v aktivni službi, vendar stalno zasleduje kretanje našega šolstva in vzgojstva, povzdigne svarilno svoj glas, če vidi opasnost kakega preokreta, ter spretno pomaga pri graditvi zdravih temeljev. Ves aktiven pa je pri splošnih prosvetnih akcijah najrazličnejših vrst. — Ta del in delež njegovega bistva na tem mestu samo omenjamo; poročilo o tem njegovem deležu bo v zgodovini naše prosvete obsegalo obširno, bogato, vseskozi pozitivno poglavje.

Pred seboj imam njegovo sliko iz leta 1896; tedaj smo se udeležniki dvoletnega telovadnega kurza po izpitu v Gradcu dali slikati. Ko pogledam na sliko iz leta 1933, se mi za hip milo stori: bliskovito mi šine mimo duševnih oči blizu štirideset let dela, skrbi, svetlih uspehov, temnih razočaranj pa neomajne volje. A hitro se pogled utrdi; saj je moj tedanji mladi in sedaj stari prijatelj ostal v vseh potezah isti, prej pokončni mladenič, zdaj pokončni — in kako pokončni! — mož. Da, mož! V vseh prilikah in neprilikah. Zvest sebi in zdravim, modrim nazorom. Zvestoba je prava dika moža v svetu, prijatelja v prijateljstvu. Razumemo se, kaj ne?

Na sredi pota je še ta naš pokončni mož. Mnogo dela je opravljenega, a premnogo ga še ostaja v narodu, domovini, človeštvu. Tak mož še stoji pokonci in bo delo nadaljeval...

Jos. Wester ima redek dar, da organično veže absolutno točnost in zanesljivost v vseh podrobnostih — imenujemo jo akribijo — z globino in širino splošnih vidikov ter s čustveno toploto; razen tega pa mu je dan dar klenega in zvočnega jezika.

Posebno pri planinskih spisih je Jos. Wester pokazal, da je »vseznalec in vsevidec«, kakor sem ugotovil leta 1931 na str. 26 v svoji načelni razpravi povodom velike dr. Tumove knjige. S hrupnimi senzacijami se on ne pojavlja; do skrajnih koncev pa rešuje vsak, navidezno tudi preprost problem in mu zna vcepiti intimnost ter ga postaviti v aktualnost. Razmetane drobce bistro združuje v celoto in iz njih izoblikuje dodelan lik. Prav tako bistro pa zapazi problem tam, kjer ne-vešče oko vidi samo slučajen drobiž. Taka zmožnost konstruktivnosti je redka, posebno pri nas; zato jo cenimo tem bolj.

Jos. Wester spada med tiste tihe planince, ki morda že skozi desetletja živijo v ozki strnjenosti s planinami in najdejo v njih srčno intimna doživetja, o katerih pa javnost nič ne izve, zaradi skromnosti ali diskretnosti. Takih planincev je, hvala Bogu, več, nego se misli; oni so živa zakladnica planinstva in planinskih društev. Gorohodec je bil Wester že zgodaj in vedno; iz slučajnih omemb in opisov izvemo n. pr., da je leta 1904 bil na Obirju, da je pešačil iz Valisa čez Furko (Lj. Zvon 1907), po Bosni (Lj. Zvon 1910). Prav v soglasju s svojim značajem pa smatra kar za dolžnost, da izvrši pristope na vse naše domače gore, od najvišjih vršacev do skromnih gričev po vsem našem ozemlju; pri tem postopa čisto sestavno, kakor pri svojih spisih, in hoče ob svojih potih vse videti in vedeti. »Planinec«, pravi leta 1929, 151, »kateremu je že zatonila «dni lepši polovica», tudi če mu telesne moči še dopuščajo, ni do tega, da bi se vzpenjal le na prominentne vrhunce, kaj še da bi si iskal vrtoglavih uspehov..., on si želi, daleč od mestne enoličnosti in še bolj od vsakdanje, često tako plitve... družbe, da bi obredel ta ali oni manj znani predel naše lepe pokrajine v vsakem letnem času..., pripravljen, da po ves dan pešači čez dol in breg. Povsod lahko vidi kaj zanimivega, opazi kaj izrednega, samo da zna gledati ter znano z dotelej neznanim primerjati in stapljati. Saj (tako pravi na str. 218) je nebeška narava velika dobrotnica in knežje te obdaruje, če si se ji približal z dobrim namenom, s spoštljivostjo in z ljubeznijo.«

Za naše SPD je kazal ves čas aktivno zanimanje, posebno v dobi preokreta. Planinskemu Vestniku pa je v njem vstal izza leta 1926, ko je prispeval spominski spis ob tridesetletnici planinstva dr. J. C. Oblaka, prav do današnjih dni pozoren, zanesljiv, vedno pripravljen in zmirom uvideven sotrudnik. On je bil tisti, ki pri svoji veliki načitanosti ni prezrl važnih spominskih let; odtod izvirajo njegovi članki o Kefersteinu in Rosthornu pred sto leti na Triglavu (letnik 1928), Hacquetova navodila za gorolazce (1931), Goethe v Alpah (1932), dr. Miha Tušek pred sto leti na Triglavu (1934), osemdesetletnica Poženčanove ode (1928). Izmed opisov lastnih pohodov so kar enciklopedični: »Po mejnih vrhovih« (1928), »Po malih tisočakah« (1929), »S Triglava peš v Ljubljano« (1927) kot najoriginalnejši, »Iz Tržiča v Tržič« (1930), »Z Jezerskega preko Grintavcev v Kamnik« (1931), »V predgorju Savinjskih Alp« (1933). Izmed specialnih, posvečenih Grmadi ob Šmarni Gori (1927), Mirni gori (1929), Trebeviču in Šentjurskemu Tabru (1931), Limbarski gori (1933), zasluži posebno pozornost monografija o Boču (1933, I. slavnostna številka). Tudi ob morju ostane planinec (»Planinske ture na Rabu« 1934).

Bolj in bolj stopa na dan, kak kipar in plastik je Jos. Wester. Osnutkov ima še toliko, kolikor je gora; dočakali bomo še — kaj ne, prijatelj? — mnogo dovršenih izdelkov.

Dr. Jos. Tominšek.

Kongres Zveze planinskih društev kraljevine Jugoslavije se bo vršil 8. in 9. sept. t. l. v carskem Skoplju in je zamišljen tudi kot manifestacija jugoslovanskega planinstva. Zato so, počenši z nedeljo 9. septembra, pripravljene iz Skoplja na vse strani izleti do 15. septembra v sedmih skupinah, ki si bodo mogle ogledati vsaka zase izredne krajevine, zgodovinske in umetniške zanimivosti širšemu svetu še neznane, v mnogočem romantične, a brzo napredujoče Južne Srbije in sosedne Črne Gore. — Navodila za prijavo in udeležbo se razglašajo v dnevnem časopisju.

SLIKA DR. MIHE TUŠKA*

Dr. Miha Tušek

Prof. Ivan Tušek

Po ljubeznivosti gospoda dr. Evgena Tuscheka, višjega finančnega svetnika na Dunaju, sem prejel sliko njegovega deda, dr. Mihe Tuška, ki jo tu priobčujem.

Slika je fotografični posnetek kredne risbe, ki jo je napravil slikar Moser na Dunaju dne 19. marca 1832, najbrž ob času dr. Tuškove promocije. Risbo hrani rodbina dr. Evgena Tuscheka na Dunaju.

Vsi še živeči vnuki dr. Mihe Tuška (sinovi njegovega edinega sina Alberta, ki je bil blagajnik pivovarne Neudorf pri Dunaju), namreč: Pavel, Leon in dr. Evgen Tuschek, se živo zavedajo svojega porekla in so bili v mladih letih večkrat na Slovenskem, tako l. 1886 pri svojih sorodnikih Jarčevih v Medvodah in l. 1905 na Bledu; dr. Evgen Tuschek se je dne 16. in 17. avgusta 1905 povzpел na Triglav.

Rojstna hiša dr. Mihe Tuška (na Megušnici nad Železniki) danes ne stoji več. Pred nekaj desetletji so jo podrli in sezidali malo višje moderno, enonadstropno hišo; hranijo pa veliko sliko stare hiše. Zadnji potomec Tuškovih na Megušnici, mladi Franc Tušek (r. 1909), mi je izročil fotografijo svojega starega strica, profesorja prirodoslovja Ivana Tuška (1835—1877); bil je vnet raziskovalec naše planinske flore in je opisal svoje »potovanje okoli Triglava«.

* Prim. Jos. Wester, Hoja na Triglav pred sto leti, Planinski Vestnik 1934, štev. 3, stran 77—86.

Kdor stopa z Blegaša v Selško dolino, naj izbere za izpremembo enkrat pot, ki drži iz Črnega Kala čez sedlo med Koprivnikom in Mladim Vrhom. Prišel bo mimo Martinjvrha po dobro markirani poti naravnost na Megušnico; odtod jo pa lahko udari ali v Železnike (45 min.) ali v Selca (1 uro). Pot ni daljša ko drugi sestopi, a polna krajinskih lepot.

Dr. R. Andrejka.

TOVARIŠU ŽANETU V SPOMIN.

(Janko Košca, † 12. 7. 1934.)

Bila je koj po vojni peščica mladih planinskih idealistov in navdušencev, ki so ustanovili našo »Skaloc«. Med prvimi in najidealnejšimi je bil naš Žane, ne idealist po besedi, nego po prepričanju in dejanju. S svojim mnenjem, čeprav vedno pravilnem, je prišel vselej med zadnjimi na dan. Bil je skromen, tih, požrtvovalen, delaven in nesebičen; te lastnosti držijo zanj kakor pribite. Tiho in disciplinirano je prevzel vsako delo, izvršil ga je vestno in točno, potem ga je tiho podložil pod druga, da ni kričal na vrhu. Rad je delal, samo ni rad videl, da so tovariši govorili o njegovem delu in ga hvalili.

S kakšnim navdušenjem je naš Žane koval gorske načrte in zahajal v hribe! Njegovo največje veselje pa je bilo planinsko smučanje. Kadar je stal na zasneženem hribu, nad seboj azurno nebo, povsod po obzorju blesteče snežne vršace, pod seboj pa strm breg, po katerem bo v prihodnjem trenutku oddričal, tedaj se mu je razvedril in zasmejal sicer vedno resni obraz.

Naš Žane je bil vedno objektivni in preudaren. Če so se fantje v svojem zamahu ali v debati zaleteli, jih je s svojim resnim obrazom pikro zavrnil. A njegova zavrnitev, odeta v šalo, ni nikdar bolela. A kadar se je zbrala družba po izvršeni turi v koči, je s svojimi lakonskimi pripombami ob resnem obrazu izvalil smeh tudi največjemu zakrknjencu.

Od ustanovitve kluba pa do preteklega leta, ko je moral zaradi bolezni odstopiti, je sodeloval v odboru Skale. Dvanajst let! Z upom in vero je spremljal vsako našo akcijo in borbo, včasih tudi s strogo kritiko; saj je osem let vzorno vodil našo blagajno in klubski denarji so mu težko šli izpod palca.

Njegova največja želja je bila koča na Voglu; saj so mu bili tereni na Voglu njegov smučarski raj. Kolikokrat je bil tam gori s smučmi, koliko noči je zmrzoval po pastirskih bajtah! Sedaj, ko se mu je izpolnjevala njegova najbolj vroča želja, ni mogel več gor, da bi videl naš Dom. Sedaj, Žane, Ti bo vendar le uslišana velika želja... Z rajskih višav boš gledal na nas in na naš Dom na Voglu.

V strmo skalo na trdnem vršacu je udarila strela. Odkrušila je plemeniti in trd kristal, v skali je ostala rana, ki je ne zaceli ne sonce ne čas. Skalaši.

Nesreče. 1. Nad Češko kočo se je skala zrušila na družbo planincev. V nedeljo, 12. avgusta, so bili v Grintavcih silni nalivi; v Cojzovi koči je prenočevalo pet dosti izkušenih planincev iz Zagreba. Ker je bil tudi ponedeljek meglen in deževen, so se odločili, da odidejo le preko Grintavca in čez Mlinarsko Sedlo v Češko kočo; pridružila sta se jim dva Slovenci. Dospeli so, vedno v slabem vremenu, že kake pol ure nad Češko kočo in so imeli glavni del ture za seboj; ravno so prečili snežišče nad kočo, kar se v Grintavčevi steni odtrga, po dežju zrahljana, ogromna pečina in se zruši v smeri družbe planincev. Spazivši silno nevarnost, so ti skušali pred drobečimi se skalami uteči pod previs onstran snežišča. Ni se vsem posrečilo; brez poškodbe sta utekla oba Slovenci; trgovcu Božu Krznariću je na nekaterih mestih odrgnilo kožo, trgovcu Stjepanu Vedrini je v stopalu desne noge nalomilo kost, gdč. Zlato Kontak je zadel kamen na prsa in ji je nalomil rebra; uradniku Otonu Ebenspangerju je zlomilo nogo; na mestu mrtva pa je bila gdč. Tilda Kohn — 21 letna izvrstna sportnica — ker jo je zajela, več metrov zavlekla in zmečkala težka skala. Ne-poškodovani planinci so odhiteli v Češko kočo z vestjo o nesreči; od tam se je započelo, v Jezerskem nadaljevalo in organiziralo reševanje ves dan (nesreča se je pripetila dopoldne po 10. uri) in vso naslednjo noč, z veliko nevarnostjo, ker je kamenje še vedno naletavalo in je bila neprestana megla z dežjem. Reševalci, poleg oskrbnika kočje naj se imenujejo gg. Vertin, Markušek, Bučinel, Guzelj, Stern, Tepina, so ponesrečence spravili najprej v kočo, potem na Jezersko, odtam v bolnišnico v Ljubljani, mrtvo Tildo Kohnovo pa začasno v

Kranj. V ljubljanski bolnišnici je ostal le g. Ebenspanger, ostali trije so se vrnili v Zagreb v domačo oskrbo. Tja so tudi prepeljali k zadnjemu počitku telo tako tragično ponesrečene Tilde Kohnove; na njen grob pošiljamo planinskih cvetk in zvestih planinskih spominov. — Ta res prava nesreča nas opominja, da ne vemo ne ure ne dneva...

2. Abiturijent Mariborske klasične gimnazije, Franc Kropelj iz Konjic, je dne 15. avgusta šel s Frischaufovega Doma na Okrešlju nabirat planik v Hudi Prask. Ker se ni vrnil, so ga šli iskat in so ga našli mrtvega z razbito glavo. Ker je bil v Prasku sam, se ne ve, kako se je nesreča zgodila. Dne 18. avgusta so ga pokopali v Konjicah.

3. Našo odlično plezalko, gdč. Pavlo Jesih, je 18. avgusta zadela nesreča. S tovarišem Jožetom Lipovcem je plezala po novi smeri v steni med Veliko Mojstrovko in Travnikom. Ko sta bila že kakih 300 m v steni in sta skušala preplezati neko navpično mesto, sta se Pavli izdrla oba klina, s katerima se je zavarovala; padla je kakih 30 m globoko in si je desno nogo in ramo poškodovala tako, da je obležala. Padec je omilil Lipovec z vrvjo. Ko je tovarišico za silo obvezal in dobro osigurjal, je hitel obvestiti reševalne ekspedicije in sorodnike. Prihodnji dan so reševalci spravili Pavlo na Vršič, odkoder jo je oče z avtom odpeljal v Ljubljano. Ves čas je kazala izreden pogum; ta ji bo — o tem smo prepričani — tudi mnogo pomagal, da bo čim prej zopet stala na trdnih nogah. T.

Iz planinske kronike. Petletnico zgradbe stolpa na Boču sta s tiscči posetnikov od blizu in daleč dne 22. julija obhajali podjetni podružnici SPD v Poljčanah in v Rogateu.

Dne 12. avgusta je na vrhu Donačke (Rogaške) gore provizor od Sv. Križa, g. Lojze Sunčič, pri posebni slovesnosti ob ogromni udeležbi blagoslovil temeljni kamen za spominski križ na vrhu.

Dne 19. avgusta je Sokol-Matica (Maribor) na pokopališču v Srednji vasi odkril nagrobni spomenik svojemu tam pokopanemu članu Dušanu Gorupu, ki se je lani (12. avgusta) ponesrečil. Odkritje je izvršil podstarosta g. dr. Mihalič.

Skalaši so 19. avgusta službeno otvorili svoj odlično zgrajeni in postavljeni Dom na Voglu; blagoslovil ga je osebno škof dr. Gregorij Rožman. — Istega dne je Šaleška podružnica obhajala na Smrekovcu pri svoji koči tridesetletnico obstoja te podružnice.

Pridržujemo si obširneje poročilo.

T.

Club Alpino Italiano bo imel od 1. do 3. septembra t. l. svoj 53. kongres v Trstu. »Rivista Mensile« prinaša zaradi tega v VI. številki slike iz Julijskih Alp, in sicer: Kanina, Triglavu od severa, zavetišča N. Cozzi pod Triglavom, Prevale v Kaninski skupini ter sliko iz Škocijanske špilje. Mišljeni so izleti v Zpadne Julijske Alpe, obisk kraških špilj, obisk bojišč za velike vojne po Krasu in Goriškem ter izlet po morju okoli Istrske obale do Opatije.

Deutscher u. österr. Alpenverein napoveduje dnevni red za svojo 60. redno zborovanje. Na dnevnem redu je posebno važno vprašanje enotnosti Nemško-avstrijskega alpinskega društva. Vsled političnega spora med Nemčijo in Avstrijo je neka struja med avstrijskimi turisti za to, da se avstrijske sekcije ločijo od do sedaj skupne nemško-avstrijske. Vendar je, kakor se razvidi iz člankov v strokovnih in tudi političnih listih, odločna večina nemško-avstrijskih turistov za to, da se obdrži enotnost in staro ime društva.

Veliko turistično društvo **Naturfreunde**, ki se je bilo ustanovilo in vzdrževalo pod social-demokratskim režimom, a je bilo razpuščeno, se je pretvorilo v novo ustanovljeno turistično društvo »Bergfreunde«, ki spada v takozvano domovinsko fronto.

Dolina Resartico, v ozadju M. Laver (Javor) 1906 m

Dr. H. Tuma:

Beneška Slovenija

(Dalje.)

Pláuris (Lopič) 1959 m.

Dne 18. julija 1906 sem se napotil v Rezijo, da bi pregledal vso dolino z vencem obdajajočih jo visokih gora. Pričeti sem hotel s turami pri vходу doline iz Resiutte (Rezjuta). Odpotoval sem iz Gorice z jutranjim vlakom proti Vidmu ter imel ves čas krasen pogled na zelene hribe Beneške Slovenije. Na desni strani vlaka so se vrstili Ivánac 1168 m, Vrh Krnice 991 m, Javor 1094 m, Sv. Jakob 865 m, Kladje 852 m in široko razpoložena gromada Krnic (La Bernardia) do 879 m. Potem pa za mestecem Tarčent: Stela 784 m, Campeon 705 m, Faeit 722 m, pod njim nizko brdje v lozah in sadovnjakih. Zadaaj nad njimi se zasveti mična cerkvice Krista Rešitelja na Malem Karmanu 1372 m, zgrajena in posvečena l. 1902, prav v ozadju pa dolga rajda Velikega Karmana 1716 m do Postovčiča 1613 m. Tik železnice na koničastem griču grad Rtin 267 m in pod njim mesto istega imena (Artegna). Sledi slikovito pod M. Glemina ali Glemone 941 m razpoloženo mesto Humin (Gemona), odtod naprej levo od železnice široke, od Tilmenta in Bele (Fella) nanesene prodine, v ozadju na sever Beli Vrh 1506 m (laški Monte Simone). Čez njega gleda lepi stožec Amariana 1906 m. Amariana je eden najlepših razglednih vrhov Karnij-

Kranj. V ljubljanski bolnišnici je ostal le g. Ebenspanger, ostali trije so se vrnili v Zagreb v domačo oskrbo. Tja so tudi prepeljali k zadnjemu počitku telo tako tragično ponesrečene Tilde Kohnove; na njen grob pošiljamo planinskih cvetk in zvestih planinskih spominov. — Ta res prava nesreča nas opominja, da ne vemo ne ure ne dneva...

2. Abiturijent Mariborske klasične gimnazije, Franc Kropelj iz Konjic, je dne 15. avgusta šel s Frischaufovega Doma na Okrešlju nabirat planik v Hudi Prask. Ker se ni vrnil, so ga šli iskat in so ga našli mrtvega z razbito glavo. Ker je bil v Prasku sam, se ne ve, kako se je nesreča zgodila. Dne 18. avgusta so ga pokopali v Konjicah.

3. Našo odlično plezalko, gdč. Pavlo Jesih, je 18. avgusta zadela nesreča. S tovarišem Jožetom Lipovcem je plezala po novi smeri v steni med Veliko Mojstrovko in Travnikom. Ko sta bila že kakih 300 m v steni in sta skušala preplezati neko navpično mesto, sta se Pavli izdrla oba klina, s katerima se je zavarovala; padla je kakih 30 m globoko in si je desno nogo in ramo poškodovala tako, da je obležala. Padec je omilil Lipovec z vrvjo. Ko je tovarišico za silo obvezal in dobro osiguril, je hitel obvestiti reševalne ekspedicije in sorodnike. Prihodnji dan so reševalci spravili Pavlo na Vršič, odkoder jo je oče z avtom odpeljal v Ljubljano. Ves čas je kazala izreden pogum; ta ji bo — o tem smo prepričani — tudi mnogo pomagal, da bo čim prej zopet stala na trdnih nogah. T.

Iz planinske kronike. Petletnico zgradbe stolpa na Boču sta s tiscči posetnikov od blizu in daleč dne 22. julija obhajali podjetni podružnici SPD v Poljčanah in v Rogatcu.

Dne 12. avgusta je na vrhu Donačke (Rogaške) gore provizor od Sv. Križa, g. Lojze Sunčič, pri posebni slovesnosti ob ogromni udeležbi blagoslovil temeljni kamen za spominski križ na vrhu.

Dne 19. avgusta je Sokol-Matica (Maribor) na pokopališču v Srednji vasi odkril nagrobni spomenik svojemu tam pokopanemu članu Dušanu Gorupu, ki se je lani (12. avgusta) ponesrečil. Odkritje je izvršil podstarosta g. dr. Mihalič.

Skalaši so 19. avgusta službeno otvorili svoj odlično zgrajeni in postavljeni Dom na Voglu; blagoslovil ga je osebno škof dr. Gregorij Rožman. — Istega dne je Šaleška podružnica obhajala na Smrekovcu pri svoji koči tridesetletnico obstoja te podružnice.

Pridržujemo si obširneje poročilo.

T.

Club Alpino Italiano bo imel od 1. do 3. septembra t. l. svoj 53. kongres v Trstu. »Rivista Mensile« prinaša zaradi tega v VI. številki slike iz Julijskih Alp, in sicer: Kanina, Triglava od severa, zavetišča N. Cozzi pod Triglavom, Prevale v Kaninski skupini ter sliko iz Škocijanske špilje. Mišljeni so izlet v Zapadne Julijske Alpe, obisk kraških špilj, obisk bojišč za velike vojne po Krasu in Goriškem ter izlet po morju okoli Istrske obale do Opatije.

Deutscher u. österr. Alpenverein napoveduje dnevni red za svojo 60. redno zborovanje. Na dnevnem redu je posebno važno vprašanje enotnosti Nemško-avstrijskega alpskega društva. Vsled političnega spora med Nemčijo in Avstrijo je neka struja med avstrijskimi turisti za to, da se avstrijske sekcije ločijo od do sedaj skupne nemško-avstrijske. Vendar je, kakor se razvidi iz člankov v strokovnih in tudi političnih listih, odločna večina nemško-avstrijskih turistov za to, da se obdrži enotnost in staro ime društva.

Veliko turistično društvo **Naturfreunde**, ki se je bilo ustanovilo in vzdrževalo pod social-demokratskim režimom, a je bilo razpuščeno, se je pretvorilo v nanovo ustanovljeno turistično društvo »Bergfreunde«, ki spada v takozvano domovinsko fronto.

Lomborg plošče in filmi 26° Sch
Byk-foto-papirji
Zahtevajte brezplačen foto-cenik

Drogerija Kanc

Ljubljana, v Nebotičniku in Židovski 1

RAZNO

Posetnike planinskih koč vljudno prosi Osrednji odbor SPD, da pri plačevanju v kočah v interesu SPD zahtevajo računski listek iz društvenega računskega bloka in se ne zadovoljijo z računom, pisanim na navadnem papirju. Zaradi kontrole naj se vsak posetnik vpiše v spominsko knjigo, ki mora biti v koči na razpolago na vidnem mestu. Samo s sodelovanjem naše planinske javnosti moremo vzdržati popoln red v planinskih kočah.

Gibanje planincev v obmejnem pasu: Pogranična komanda je na ponovna vprašanja glede predpisov gibanja planincev v obmejnem pasu odgovorila, da mora vsak planinec v okolišju 5 km od meje imeti člansko legitimacijo, opremljeno s potrdilom policijske uprave. Čl. 12 gran. zak. predpisuje, da se ne sme nikdo gibati v obmejnem pasu brez vednosti pogranične oblasti. V interesu planincev je tedaj, da si preskrbijo policijsko potrdilo, ako nameravajo napraviti ture v obmejnem pasu, ker na ta način bodo lahko neovirano posejli vse naše gorske predele.

TURISTI, POZOR!

Najbolj trpežne in tople nogavice, pletenine, športno perilo, nahrbtnike in sploh vse potrebščine za turistiko dobite najceneje v veliki izbi pri staroznani tvrcki

F. M. Schmitt, Ljubljana

Pred Škofijo 2

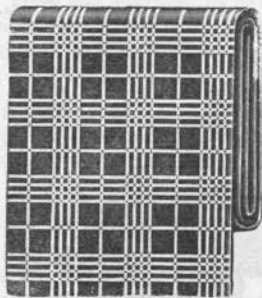
Lingerjeva ul. 4

Postrežba točna! Cene nizke!

Hotel-Pension »TRIGLAV«

v Bohinjski Bistrici

5 minut od kolodvora. — 29 komfortno opremljenih sob. — Vodovod. — Kopališče. — Električna razsvetljava. — Pension (soba, zajutrak, obed in večerja) 45—50 Din

Platno za rjuhe, brisače in ostalo perilo, kakor tudi volnene in bombažaste odeje po najnižjih cenah, pripravno za opremo planinskih koč in zavetišč nudi

TRGOVSKI DOM

Sternecki

TOVARNA PERILA IN OBLEK

Celje št. 6

SPD Ljubljana je založilo sledeči dve knjigi:

Dr. Breclj Bogdan:

Prva pomoč in reševanje v gorah

Cena Din 12.—.

M. M. Debelakova:

Plezalna tehnika

Cena Din 15.—.

DNEVNO
SVEŽA KAVA

MOTOH B.
LJUBLJANA, Vodnikov trg 5
Telefon 25-77

Vse postelje in skupna
ležišča v kočah S.P.D.

zalaga
z izbornimi odejami in koci
raznih kakovosti

Industrija volnenih izdelkov
Peter Majdič, Celje

**JUGOSLOVANSKA ZAVAROVALNA
BANKA**

SLAVIJA

posluje v vseh strokah
elementarnega in življen-
skega zavarovanja

**GLAVNO RAVNATELJSTVO
V LJUBLJANI**

Telefon št. 21-76, 22-76

HLIŠEJE

IZDELUJE VSEHVRSTI SOLIDNO

HLIŠARNA ST. DEU

LJUBLJANA-DALMATINOVA UL. 13

Podravska tiskarna

Lepi izdelki! — Točna postrežba! — Zmerne cene!

VSE TISKOVINE
za šole, urade, društva,
trgovino, obrt, industrijo

D. Z. O. Z.

Maribor
Gregorčičeva 6
Telefon 20-58

DEŽNIKI

USTANOVLJENO LETA 1839

NA MALO
NA VELIKO

L. MIKUŠ

LJUBLJANA, MESTNI TRG 15
TELEFON 22-82

Vsakemu turistu sta potrebni

Dr. Henrik Tuma:
**Imenoslovje
Julijskih Alp**

založilo
Slov. Planinsko Društvo

in

Badjura:
**Sto izletov po
Gorenjskem,
Dolenjskem in
Notranjskem**

Din 35.—

Dobi se pri Slovenskem
Planinskem Društvu
Člani dobe popust!

